

Rīgas 3. vēlēšanu apgabala darba ļaužu un sabiedrisko organizāciju pārstāvju pirmsvēlēšanu apspriedes

LĒMUMS

1. Rīgas 3. vēlēšanu apgabala uzņēmumu, iestāžu, mācību iestāžu un sabiedrisko organizāciju darba ļaužu pārstāvji, sapulcējušies apgabala pirmsvēlēšanu apspriedē, dedzīgi atbalsta Rīgas jūras ostas, Rīgas preču stacijas vagonu depo, Miltu un maizes rūpniecības trestā «Pirmais Maijs» kombināta darba ļaužu, kā arī Latvijas lauksaimniecības akadēmijas mācību spēku un studentu kopsapulču vienprātīgos lēmumus — par deputātu kandidātu Latvijas PSR Augstākajai Padomei Rīgas 3. vēlēšanu apgabalā izvirzīt padomju tautas lielo vadoni un skolotāju, miera karognesēju visā pasaulē — dārgo JOSIFU VISARIONOVIČU STALINU.

2. Rīgas 3. vēlēšanu apgabala darba ļaužu pārstāvju pirmsvēlēšanu apspriede lūdz biedru JOSIFU VISARIONOVIČU STALINU dot savu piekrišanu balotēties par Latvijas PSR Augstākās Padomes deputātu Rīgas 3. vēlēšanu apgabalā.

MĒS PAR KOMUNISMU, MĒS PAR STAĻINU!

Spraiga darba, milzīga politiska pacilājuma pilnas dienas pārdzīvo padomju tautu. Vēl laikrakstos publicēta ziņojums par pirmās pēckara pieejas izpildīšanu un pārsniegšanu, kad, pārkāpjot 1951 gada sliekšni, katrs no mums skaidri sajuta sākamies jaunu, nepieredzētu ražēnu darba cēlenu. Kaut arī visi tuvākas nākotnes uzdevumi vēl nav izteikti skaidri valodā, tomēr to kontūras skaidri samērā grāmatzīmās dabas pārveidošanas plānos un gigantiskajās komunisma celtnēs, kuru apmēri un nobeigšanas termiņi visiem zināmi. Lūk, kādi ir partijas izstrādātie plāni, kuriem līdzināties, kuru cienīgs būt grib ikviens padomju zemes pilsonis patriots, lai viņš strādātu kādā darba laukā strādādams!

Nūle uz pirmajām sēdēm visā valstī sapulcējās nesen ievēlētās vietējās darba ļaužu deputātu padomes. Bet mūs gaida jau citi valsts dzīvē svarīgi politiski uzdevumi. Kā īsts saimnieks tauta nekavējoties ķeras pie nākošā darba, kura veikšanas laiks pienācis. Jau pilnā sparā norit gatavošanās padomju republiku Augstāko Padomju vēlēšanām. Tādi ir mūsu tempi, tas nepieciešams ātrākai komunisma uzcēšanai!

Vistautas morālī politiskā vienība, dziļā uzticība partijai, padomēm, lielajam Staļinam ir padomju ļaužu mūžam neizsīkstošais spēka avots. Par to esam pārliecinājušies miera laikā, to ikviens no mums pats savām acīm pieredzējis kara grūtībās un pārbaudījumos. Tādēļ šo uzticību un mīlestību ikviens padomju cilvēks tiecas apliecināt atkal un atkal no jauna, katrā darbā un katrā solī.

Tikai padomju ļaudīm, tikai tantām, kas nostājušās uz Ļeņina un Staļina nospraustajiem nākotnes ceļiem, dotas tiesības brīvi, netraucēti, izpauzt viedību savu gribu, izraudzīt valsts likteņu lēmējus, tautu dzīves vadītājus. Nepazīst tādās tiesībās nekur vecajā, kapitalistiskajā pasaulē! Nav iespējamas tās tur, kur liecēju un ekspluatatoru saujina dzīvo uz tautas masu sviedru un asaru rēķina. To skaidri apzinās padomju cilvēks. Tādēļ deputātu kandidātu izraudzīšanu valsts varas augstākajiem orgāniem viņš uzskata par godpilnu uzdevumu, par vienu no vissvarīgākajiem padomju pilsoņa pienākumiem.

Tādēļ šajā svarīgajā valsts darbā allaž tik spītīgi izpaužas viņa uzticība partijai, padomju varai, lielajam vadonim un skolotājam — biedram Staļinam. Šīs dienas mēs atkal esam šo cēlāko padomju cilvēka jūtu līdzpauzēji un liecinieki. Fabrikās, rūpnīcās, kolchozu un padomju saimniecību sētās, mācību iestādēs un zinātnes templos, rakstu un mākslu prātēju radošajās organizācijās — visās republikās un visos apgabalos vienmēr pulcējas padomju ļaudis, lai izraudzītu savus deputātu kandidātus. Katram ir dota iespēja, katrs aicināts piedalīties šajā svarīgajā valsts darbā. Šo iespēju izmantot, šo darbu godam veikt steigās arī Padomju Latvijas darba ļaudis.

To darot, viens vārds pirmās atskan no daudzmiļoņu tautas lūpām, viena doma liek svinīgā leņķumā nodrebēt ļaužu sirdīm. Tas ir lielā Staļina vārds, tās ir domas par viņu — visu mūsu uzvaru leģendotāju un kalnānāžu.

— Lai lielais Staļins ir mūsu pirmās deputāta kandidāts! — kā svinīgs zvērests un sveicinājums nākotnē atskan no visām padomju zemes malām.

Tas ir lielākais drošinājums mūsu draugiem un lielākais brīdinājums mūsu ienaidniekiem. Lai dzird un iegaumē to jauna kara kurinātāji lai to neaizmirst pasaules kundzības tikotāji, lai ar to rēķinās visi, kas tiecas apturēt padomju tautu ceļu uz komunismu! Kā viens vīrs šī tauta slāvējusi un stāvēs aiz Staļina, par Ļeņina-Staļina lietu, par mieru, par brīvību, par komunismu! To vēlreiz apliecinā padomju ļaudis vienprātīgi izvirzīdami Josifu Visarionoviču Stalinu par vistautas pirmo deputāta kandidātu padomju republiku Augstāko Padomju vēlēšanām.

Līdzās viņam — lielajam vadonim un skolotājam, padomju ļaudis visās mūsu plašās Dzimtenes malās vēlas savu republiku vadību nodot viņa tuvāko ciņas biedru un līdzgaitnieku rokās. Padomju Latvijā, tāpat kā citās brālīgajās padomju republikās, par deputātu kandidātiem izvirzīti biedri V. M. Molotovs, G. M. Malenkovs, L. P. Berija, K. J. Vorosilovs, A. I. Mikojaņš, N. A. Bulganins, L. M. Kaganovičs, A. A. Andrejevs, N. S. Čruščevs, A. N. Kosigins, N. M. Šverņiks, M. A. Suslovs, P. K. Ponomarenko, M. F. Skirjatovs. Viņi visi ir staļiniska kaluma politiskie darbinieki, staļiniska rūdījuma valstsvīri. Tauta to zina un pārbaudījusi darbos. Tādēļ viņus allaž pavadā tās mīlestība un uzticība.

Nāc prātā nesen «Pravda» publicētais Semjona Babalevska apraksts. Rakstnieks savā dzimtajā pusē īsi pēc vietējo padomju vēlēšanu sastapiem ar agitatoru — Kubanas ganāmpulku kopēju. Vienkāršs kolchoza zootehniķis, kas reizē ir arī politiskais darbinieks — agitators, saka rakstniekam, ka mūsu ļaudis vērtējami pēc tā, kā viņi savā dzīvē un darbā iemiesojuši īpašības, kādas piemīt biedram Staļinam. Cik patiesi un neaizmirstami vārdi! Patī dzīve tos apliecina atkal un atkal no jauna!

Ejot uz pirmsvēlēšanu sapulcēm, paceļot savas rokas par kopīgi izvirzītajiem deputātu kandidātiem, allaž paturam prātā biedra Staļina norādījumu — deputātiem jābūt tādiem, kāds bija lielais Ļeņins! Pagājuši jau gandrīz 27 gadi, kopš no mums šķīries bolševiku partijas un padomju valsts ģenitālais nodibinātājs. Bet visu, ko viņš mums novēlēja, visu, ko viņš mūs aicinājis piepildīt, redzam iemiesotu mīļotajā Staļinā. Un mēs rūpīgi raugāmies, lai izraudzītie deputātu kandidāti būtu tādi, kāds bija Ļeņins, kāds ir Staļins.

Tādi ļaudis, daudz tādu izcilu cilvēku izauguši visās padomju republikās. Viņi ir tautas leņķums un zieds. Tauta zina viņu darbus, viņu drosmīgo komunisma celtnieku stāju. Un šīs dienas tā aicina viņus uzņemties padomju republiku vadību turpmākajos četros gados.

Visās dzīvēs nozārēs esam guvuši milzu panākumus. No visām dzīvēs un darba nozarēm nāk jaunizraudzītie deputātu kandidāti. Palūkojieties uz ļaudīm, kurus izvirzījuši Padomju Latvijas strādnieki, kolchoznieki, inteliģentā darba darītāji! Starp viņiem redzam atbildīgus republikas partijas, padomju un sabiedrisko organizāciju vadītājus ar biedriem Kalnbērziņu, Lāci un Kirhenšteinu priekšgalā. Par valstsvīriem kļūst tauta aicina arī ar Ļeņina ordeni apbalvoto Rīgas vagonu rūpniecības stacionārieti Juri Masļu un zinātnu doktoru, Staļina premijas laureātu profesoru J. Zuti, bijušo partizanu, Ventspils ostas vecāko celtni vadītāju Kārli Venckavu un tautas iemīļoto komponistu Jāni Ozoliņu, tēlnieku akademiķi Zalkalnu, rakstnieku akademiķi Upīti, Staļina premijas laureātu Arvidu Griguli un Frici Rokpelni un daudzus daudzus citus. Republikas dzīves vadītāju postenim tauta izvirza kolchoza priekšsēdētāju Roni un tautas mākslinieci, Staļina premijas laureāti Liliu Bērziņu rūpniecības «Radiotekhnika» stacionārieti Tatjanu Kisi un jauno aktrisi Staļina premijas laureāti Veltu Lini. Visus mūsu padomju sabiedrības slāņus pārstāv jaunizraudzītie deputātu kandidāti. Viņi aicināti un spēs kalpot visai sabiedrībai, visai padomju tautai.

Padomju cilvēks zina, kādi darbi viņu gaida. Viņš skaidri apzinās, kādā brīdī mēs dzīvojam. Agresori pārgājuši no vārdiem pie darbiem, no draudiem pie atklātās karadarbības. Miers ir apdraudēts, bet to var un vajaga nosargāt! Tādēļ par saviem deputātu kandidātiem esam izraudzījušies Staļina laikmeta labākos ļaudis, lielā Staļina ciltis uzticamākos dēlus un meitas.

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIEKU KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1951. G.

14. JANVARĪ

Nr. 2 (313)

V. I. Ļeņina un J. V. Staļina satikšanās Rāzjivā

P. Rozina gleznas reprodukcija

... Mēs zinām, — jo varenāka būs mūsu zeme, jo stingrāks būs miers. Apsolām Jums, dārgais Josif Visarionovič, ka veltīsim visus spēkus, visu savu radošo enerģiju, lai sasniegtu jaunas darba uzvaras un varotību mūsu socialistiskās Dzimtenes slavu.

Ar bezgalīgu prieku mēs vienprātīgi nodosim savas balsis par Jums, dārgais, mīļotais Josif Visarionovič, par visas tautas pirmo deputātu kandidātu. Balsojot par Jums, mēs balsosim par padomju tautas laimīgo dzīvi, par mieru visā pasaulē, par komunisma galīgu uzvaru.

No Rīgas 3. vēlēšanu apgabala pirmsvēlēšanu apspriedes dalībnieku vēstules J. V. Staļinam

Visas tautas pirmais kandidāts

JŪLIJS VANAGS

kulturu, nacionālu formā un socialistisku saturā...

Mūsu laimīgo padomju jaunatni, tēpat kā visu mūsu padomju tautu, gaida vēl gaišāka nākotne, jo mūs vada mūsu lielais Staļins!

Rīgas jūras tirdzniecības ostas strādnieku un kalpotāju priekšvēlēšanu sapulcē vecākais meistars b. P. Krēslis sacīja:

«Nav lielākas laimes kā dzīvot Staļina laikmetā, strādāt bolševiku partijas vadībā, jo tas ir darbs visas tautas labā, mūsu pašu, darba ļaužu, labā... Mēs visi kā viens nodosim savas balsis par mūsu mīļoto Josifu Visarionoviču Staļinu!»

Strādniece b. P. Porozova teica: «Ne viens visā pasaulē nav darījis tik daudz tautas laimes labā kā mūsu bolševiku partija, kuru vada lielais Staļins. Tāpēc mums nav lielākas laimes kā nodot savu balsi par biedru Staļinu. Mūsu republikas sievietes ar vislielāko prieku un leņķumu balsos par Josifu Visarionoviču Staļinu. Miljoni padomju sieviešu ir aktīvas komunistiskās sabiedrības cēlājas, nenogurstošas cīnītājas par mieru visā pasaulē. Un mēs, padomju sievietes, zinām, ka cēlā miera ciņa uzvarēs, jo ar mums ir Staļins, bet kur Staļins, tur uzvara!»

Ļepni par savu socialistisko tēvzemi, par varenajam komunisma uzvarām, padomju ļaudis ar gaviļiem sveic un dziesmās cildina mīļoto vadoni, tautu sargā, miera simbolu un visas cilvēces gaišāko cerību nesēju.

Te varam mūžu, dārgais biedri Staļin, Mēs novēlam no pateicīgas sirds — Mēs komunisma ēkas akmeņkalni, Kur virsotnēs Tavs vārds kā zvaigzne mirdz.

biedram Staļinam darba ļaudis izteica patriotiskajos uzrakstos uz biļeteniem vietējo padomju vēlēšanās:

«Balsojot par Staļinu, es balsoju par mieru, par dzīvi un laimi zemes virsū.»

«Paldies lielajam Staļinam par laimīgu dzīvi!»

«Es balsoju par Staļinu, par mieru visā pasaulē, par labu un laimīgu dzīvi.»

Un šajās dienās, kad Padomju Latvijas darba ļaudis izvirza deputātu kandidātus republikas Augstākās Padomes vēlēšanām, strādnieki un kolchoznieki, zinātnes un mākslas darbinieki savās sapulcēs ar vislielākās vienprātības jūsmu nosauca tautas pirmā kandidātu — lielā Staļina, mīļotā tēva un vadona, vārdu

Lauksaimniecības akadēmijas students b. I. Pastors akadēmijas studentu un mācību spēku sapulcē teica: «Bezgalīgi pateicīga biedram Staļinam ir latviešu tauta, kas viņa gudrajā vadībā, ar lielās krievu tautas un pārējo brālīgo padomju tautu palīdzību 1940. gadā atbrīvojās no kapitalistiskās verdzības, bet vēlāk — no vācu fašistiskajiem iebrucējiem.

Tikai pateicoties partijas, valdības un personīgi biedra Staļina nenogurstošai gādībai latviešu tauta varēja šajā pēckara periodā sasniegt tik ievērojamus panākumus tautas saimniecības atjaunošanā un attīstībā. Latvija, kas vēl nesen bija atpalikusi agrara zeme, tagad pārvērtusies par ziedošu padomju republiku ar augsti attīstītu rūpniecību, kolektīvistu un mehānizētu lauksaimniecību, ar plaukstošu

Viņa vārdā mīlošā tauta ir nosaukusi Padomju zemes pamatlikumu — Staļina Konstitūciju, kas paceļ cilvēku patiešām vispilnīgākajos pilsoņa tiesību augstumos.

Viņa vārdā mīlošā tauta ir nosaukusi varenās celtniecības pieejas, kas milzu soliēm tuvinā Padomju valsti vislielākās ekonomiskās pārpilnības, visaugstākās kulturalās un etiskās uzplaukšanas erai, cilvēces laimes sammu piepildījumam — komunismam.

Viņa vārdā tauta ir nosaukusi grandiozo dabas pārveidošanas plānus, kas milzīgās Padomju zemes platībās izmainīs klimatu, augsni, floru un faunu.

Viņa vārdā ir nosauktas laikmeta varenākās celtnes, kas jau iezīmē komunisma atnākšanu mūsu zemē.

Savu bezgalīgo mīlestību un uzticību

PADOMJU MĀKSLINIEKS

Padomju mākslas attīstība iet ceļu, ko norādījis biedrs Stalins, — socialistiskā realisma ceļu. Padomju tēlotāja māksla izveidojusies un izaugusi cīņā par socialistiskā realisma principiem un PSRS tautu mākslas labāko, progresīvāko tradīciju, lai īpaši krievu realitiskās skolas tālāko attīstību.

Padomju mākslinieks — savas Dzintenes patriots — dzīvo ar tautas interesēm, varenās komunisma celtniecības interesēm, to ciešā sakarā ar tautu padomju mākslinieks iepazīs patieso mākslinieciskās daiļrades brīvību. Komunisma ideju iedvesmots, padomju mākslinieks cenšas savos darbos patiesīgi attēlot socialistisko īstenību, atklāt staliniskā laikmeta notikumu un cilvēku darbu idejisko jēgu. Viņa dzīvi apliecinošā daiļrade attīstās un kļūst spēcīgāka cīņā pret formalismu un naturalismu, cīņā pret bezidejiskumu un apolitiskumu.

Skaistums — tā ir dzīve, tautas-komunisma celtnieces brīvā dzīve — lūk, padomju mākslinieka devīze.

Tautai svešā, dzīvi patiesīgi attēlot nespējīgā tagadnes buržuaziskā māksla kalpo cīņai mērķiem. Vienīgi socialistiska apstākļos mākslinieciskā daiļrade samiedz uzplaukumu, kļūst par visas tautas lietas neatņemamu daļu. Tā slavinā miera darbu, tautas varonību un virskārtību, aizstāvot savu tēvzemi, padomju cilvēka garīgo cildenumu un skaistumu.

Padomju mākslinieki radījuši daudz darbu, kas polnīti guvuši plašu atzīni. Lielākajās gleznās, ko viņi gleznojuši, attēlota V. I. Lenina un J. V. Stalina dzīve un revolucionārā darbība, mūsu tautas vēstures, slavenās bolševiku partijas vēstures varonīgās lappuses, daudzpusīgā dzīve, padomju cilvēku cīņa un darbs.

Mūsu mākslinieku daiļrade tagad ir augstākas posmā. Nesēn Maskavā atklātajā Vissavienības 1950. gada mākslas izstādē parādīti daudzi darbi, kas ir nozīmīgi un interesanti saturā, nobrieduši no meistariības viedokļa.

Padomju glezniecībā vispirms iepriecina noteikta pievēršanās tagadnes tēmai un radošā celtnieciskā darba tēmai. Pozitīva parādība ir arī sekmīga žanra glezniecības attīstība, kas attēlo padomju sadzīves jaunus vaibetus. Mākslinieki aļnavisti veic pirmos mēģinājumus attēlot grandiozo dabas pārveidošanu, parādīt tās parvēršības, kas notikušas dzimtās zemes ainavā. Ar prieku jāstiprina augošās, apdāvinātās jaunatnes ievērojamie panākumi, radot daudz gleznu, kas gūvušas lietpratīgu padomju skatītāju augstu novērtējumu.

Mūsu mākslinieki daudz veikusi, lai savā daiļradē patiesi un spilgti attēlotu tautas dzīvi. Bet māksliniekiem vēl ir jāpūlās daudz darba, lai paceltu padomju glezniecību uz vēl augstākas mākslinieciskās meistariības pakāpes, to uzdevumu līmeni, ko spraudusi partijas Centrālā Komiteja savos vēsturiskajos lēmumos ideoloģijas jautājumos.

Padomju māksliniekam izvirzīts goda pilns uzdevums attēlot padomju īstenību izcilos monumentālos darbos, kas slavinā mūsu laikmeta varenumu. Neatladīgs un sistematiskais darbs savas meistariības izkopšanā, nepārtraukta dzīves studēšana, sava sabiedriskā pienākuma dzīva izpratne, apņēmīga cīņa pret buržuaziskām ietekmēm, cīņa par padomju mākslas idejisko skaidrību, principālas kritikas ievērošana — tie ir svarīgākie nosacījumi padomju mākslas tālākajai augšupejai.

Tomēr nepieciešamību kāpināt meistariību daži mākslinieki izprot amatnieciski, nesākot to ar dzīvi, ar mākslas idejiskajiem uzdevumiem. Tāpēc arī izstādēs vēl parādās gleznas, kas gleznotas it kā prasmiņi, bet tās ir aukstas, mākslotas, neservilno skatītāju, tās neieslīda dzīvēs drīves ietī. Tādā nepareizā meistariības problēmas izpratnē mākslinieka daiļrade var izvirst vienīgi sekli naturalisms. Nav grūti saprast, ka pat visprasīgākā glezniecības tehnikas pārvaldšana kļūst bezmērķīga, nekā nedod māksliniekam, ja viņam nav paša galvenā — radošās, atraucīgās attieksmes ar dzīvi, cilvēku, attēlojamo notikumu idejisko jēgu.

Mums vēl ir mākslinieki, kuri maz rūpējas, lai radītu no vieniem viedokļiem pabeigtu gleznu. Strādājot tie lielām un interesantām laikmetīgām tēmām, bet bez bagātīgas, no dzīves smeltā materiāla, bez dzīvē uzkrātiem

novērojumiem, tādi mākslinieki izrādās nespējīgi izvēlēto tēmu iemiesot skaidrā iecerētā gleznā, kurā viss būtu pilnīgs — raksturu atklāsmes dziļums, pārliecinošs stāstījums pār tēlotu notikumu, kompozīcija, zīmējuma izteiksmīgums un gleznieciskā meistariība. Nepieciešama radošo spēku saliedētība un veselīgas radošās atmosfēras radīšana, droša kritikas un paškritikas ievērošana, aktuālu glezniecības jautājumu plaša apspriešana un brīvu radošo diskusiju organizēšana.

Jāatzīst, ka daudzi mūsu meistari vēl nav pieraduši uzklausīties savu biedru stingro un principālo kritiku, cenšas pēc iespējas no tās izvairīties. Tās attiecināms arī uz Mākslinieku savienības orķomiteju.

Vai vēl jārunā, ka šāda prakse var novest vienīgi pie savrupības un pie nogrupējumu izveidošanās, pie dalrādes apstākļa. Tikai tādos apstākļos dažiem bezrūpīgi noskaņotiem māksliniekiem varēja rasties pārliecība, ka tagad jau kļuvusi nevajadzīga cīņa pret formalistiskām ietekmēm un ka padomju glezniecība pasargāta no visādām impresionisma un naturalisma izpausmēm. Lai kā formalisti tagad censtos maskēties un piemēroties, lai kā censtos sevi nostādīt par tēlotājas mākslas likumu sargātājiem, — viņi paliek sveši progresīvajai padomju mākslai, socialistiskā realisma mākslai.

Padomju glezniecības tālākajai augšupejai ļoti svarīga padomju tēlotājas mākslas daiļrades prakses studēšana un vispārināšana, mākslinieciskās daiļrades teorijas jautājumu izstrādāšana, pamatojotie, uz marksistiski leninisko metodoloģiju. Nepieciešama noteikta cīņa pret pseidozinātniskām, idealistiskām teorijām estētikas jomā. Darbs, ko šai laukā veic Mākslas akadēmija, vēl joprojām atpaliek no daiļrades prakses, no aktuālajiem uzdevumiem, kas izvirzīti mūsu mākslai.

Nopietni savā darbā vēl atpaliek kritiķi un mākslas zinātnieki, kuri pārāk bīdli kuras pie padomju mākslinieku uzkrātās pieredzes analīzes un vispārināšanas, pie marksistiski leniniskās estētikas problēmu izstrādāšanas. Zurnāla «Iskustvo» redakcija pietiekami nerūpējas par publicējamo rakstu teorētiskā līmeņa celšanu, par tēlotājas mākslas attīstības svarīgāko problēmu radošās apspriešanas ievērošanu.

Mākslinieku radošo kolektīvu partijas organizācijas nav pratušas pareizi nostādīt mākslinieku idejiski politisko audzināšanu, parāda maz iniciatīvas daiļrades jautājumu apspriešanā.

Tauta no saviem māksliniekiem gaida daudz.

Tuvība tautai, dziļi izprotot tās līgas un domas, brīvības mīlestību apliecinošos centienos, ceļu meklējumus labākai dzīves iekārtai, — lūk, kas pacelā tādā augstumā Repina, Surikova un citu ievērojamu krievu gleznotāju mākslu, kura bija stipra ar savu sabiedriskā patosu, ar tautas dzīves ainu dziļi patieso attēlojumu. Tikai patiesīgs tautas mākslinieks spēja radīt tādu gleznu kā Repina «Strūdzinieki» — gleznu ar cildenu humanismu, ar sašutuma pilnu protestu pret smago, verdzisko darbu, kam pagātnē bija pakļauta tauta.

Jauna dzīve uzplaukusi Volgas krastos, pa kuriem kādreiz gūdi vilkā nelaimīgie Repina strūdzinieki. Brīvs, priecīgs, sajūsmas pilns kļuvis tautas darbs. Padomju cilvēki atdod visus savus spēkus un neizsīkstošo enerģiju, visas savas zināšanas un talantu, lai izpildītu varenos staliniskos dabas pārveidošanas plānus, kas iecerēti tautas labklājībai un laimei. Volgas krastus savienos grandiozu spēkstaciju aizsprosti, Pievolgas plašumos sāks jauni meži, pacelsies jauni rūpniecības giganti, lielu krievu upe savienosies ar brīvo Donu.

Lielus pārveidojumus veic mūsu tauta, Lenina-Stalina partijas vadītā. Padomju mākslinieku goda uzdevums — patiesos daiļdarbos parādīt savus varonīgos laika biedrus, komunisma celtniekus.

Mūsu tautai, kas prot novērtēt un izprast mākslinieciskās daiļrades skaistumu, ir tiesības prasīt no saviem māksliniekiem vispilnīgāko māksliniecisko meistariību. Tā samieģināšanai mūsu zemē radīti visi vajadzīgie apstākļi. Nekad vēl neviena sabiedrība nav bijusi tā ieinteresēta talantu uzplaukumā kā mūsu padomju sabiedrība.

(«Pravda», 7. num. ievads)

No aģitpunkta

Valdis Rūja

Sen jau zvaigžņu saktas kvēlās
Zilgmes dzīlēs redzēt var.
Māmiņ, nedusmo, ka vēlāk
Pārņācu es šovakar.

Tu jau zini, laiks kā lido
Tur, kur sirds un domas klāt.
Labi komjauniešu vidū
Bij par dzīvi pārrunāt.

... Kalpu būdas zemās sienas,
Sūpulis pie sijas kārts...
Atceroties bēdu dienas,
Rūgti kā vērmes kļūst vārds.

Redzu, tapas acis mikro,
Kam tu raudi, māmuliņ,
— Sodien mūsu logu stiklos
Jaunās dzīves līksme spīd.

Tagad, māt, tu smaidī vari,
Tagad laiks mums priecāties:
Vēlēšanās dēls tavs arī
Pirmo reizi balsot ies!

Jaunos krastos upes vijas,
Tukšneši lai ziedēt spēj.
Jaunas milzu spēkstacijas
Pāri zemei gaismu sēj.

Salc kā jūra lauki zālī,
Dārzos krāšņus augļus vāc. —
To mums visu devis Stalins —
Tautas pirmais kandidāts!

Mūsu sirdīs šaubu nav,
Balosim par dzīvi šo, —
Kā lai gan par laimi savu,
Mūsu prieku nebalso!

Sen jau zvaigžņu saktas kvēlās
Zilgmes dzīlēs redzēt var.
Māmiņ, nedusmo, ka vēlāk
Pārņācu es šovakar.

PIRMSVĒLĒŠANU APSPIEDĒS

12. janvārī mūsu republikā sākas pirmsvēlēšanu apspriedes, kurās darba ļaužu ievēlētāji pārstāvji vienojas par kopīgiem kandidātiem Augstākās Padomes vēlēšanās. Labākā rūpniec, kolchozu, kultūras un mākslas jēstāžu pārstāvji izteikdami visu savu darba biedru gribu, lai vispilnīgāk piepildītu tautas gribu, lai republikas Augstākajā Padomē ievēlētu uzticības cienīgus deputātus. Brīvā domu apmaiņā pirmsvēlēšanu apspriedēs iztirzā darba ļaužu sapulcē izvirzītus deputātu kandidātus, izvēlē delegātus, kuriem uztie aģitāciju par šīm kandidātūram.

Sinīs dienās notiekošās pirmsvēlēšanu apspriedes ir jauns pārliecinošs apliecinājums staliniskā komunistu un bezpartejisko bloka spēkam un saliedētībai. Visu apspriežu dalībnieki vienprātīgi pauz tautas uzticību bolševiku partijai, padomju tautas lielajam vadonim, komunisma celtniekam un miera sargam biedram Stalinam.

Rīgas 3. vēlēšanu apgabala pirmsvēlēšanu sapulcē Operas un baleta teatrī 12. janvārī bija sapulcējies vairāk nekā 1000 Rīgas pilsētas Stalina rajona darba ļaužu. Viņi bija sanākuši, lai vienotos par kopīgu komunistu un bezpartejisko bloka kandidātu Latvijas PSR Augstākajai Padomei.

Apspriedes prezidija ievēlēja Latvijas K(b)P CK sekretaru J. Kalnbērziņu, Latvijas PSR Ministru Padomes priekšsēdētāju V. Jāci, Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija priekšsēdētāju prof. A. Kirhenšteinu un citus vadošās partijas un padomju darbiniekus, labākos Rīgas jūras ostas stachanovičus, Latvijas Lauksaimniecības akadēmijas mācību spēkus un studentus.

Apspriedes goda prezidija lielā palātā ievēlēja VK(b)P CK Politbiroju ar lielo Stalīnu priekšgalā.

Rīgas jūras ostas, Lauksaimniecības akadēmijas, Maizes ceptuvju kombināta «Pirmais Maijs» un Rīgas preču stacijas vagonu depo kolektīvi par savu kandidātu republikas Augstākajai Padomei izvirzīja lielo Stalīnu. Šo kolektīvu pārstāvēja — ostas inženieris V. Simakovs, Lauksaimniecības akadēmijas aspirants M. Baumanis, «Pirmais Maijs» kombināta krāvējs G. Terēščenko, vagonu depo elektrometnājs K. Bērziņš un citi runātāji, izteikdami latviešu tautas patiesās domas un jūtas, apsveica biedra Stalina izvirzīšanu par deputātu kandidātu Latvijas PSR Augstākajai Padomei. Šo vienprātīgo tautas gribu pauz arī apspriedē pieņemtais lēmums. Lielā sajūsmā apspriedes dalībnieki pieņēma apsveikuma vēstuli biedram Stalinam un aicinājumu Rīgas 3. vēlēšanu apgabala vēlētajiem.

Pirmsvēlēšanu apspriedes jau notikušas arī daudzos citos vēlēšanu apgabalos. Šais sapulcēs darba ļaužu izraudzītie pārstāvji vienojušies atbalstīt lielā Stalina tuvāko cīņas biedru V. M. Molotova, G. M. Malenkova, K. J. Vorosilova, N. A. Bulganina, N. S. Chruščeva, A. I. Mikojaņa un citu izcilāko partijas un padomju valsts darbinieku kandidātus.

LABĀKIE LATVIEŠU MĀKSLINIEKU SAIMES PĀRSTĀVJI

Nozīmīgas dienas pašlaik pārdzīvo republika. Pilsētas un laukos, rūpniecās, kolchozos, zinātnes un mākslas iestādēs darba ļaudis savus labākos biedrus, krietnākos uzticēto uzdevumu pildītājus izvirzīja par deputātu kandidātiem Latvijas PSR Augstākajā Padomē. Šis godpilnās, Stalina Konstitūcijas nodrošinātās tiesības realizēja arī mākslas darbinieki.

Mākslas Akadēmijas lielajā zālē priekšvēlēšanu sapulcē sanākuši studenti, profesori. Vārdu ņem tēlnieku fakultātes dekanis prof. E. Melderis. Viņš aicina Akadēmijas kolektīvu par deputātu kandidātu Latvijas PSR Augstākajai Padomei izvirzīt republikas tautas mākslinieku, akadēmiski Teodoru Zaļkalnu, izcilais mākslinieks iemantojis tautā dziļu cieņu un autoritāti. Neraugoties uz sirmo vecumu, viņš nenogurstoši strādā ne tikai savā tēlnieka darbnīcā un Akadēmijā, bet arī kā sabiedrīks darbinieks, kā tautas izvēlēts deputāts. Labi pazidams tautas dzīvi, darba ļaužu vajadzības, akadēmiskis T. Zaļkalns vienmēr prot būt noderīgs saviem vēlētajiem.

Savijpojošus vārdus par likumu, kas padomju cilvēkiem ir visdārgākais, — par Stalina Konstitūciju teica docents A. Skribanovskis. Diendienā vērojām, cik strauji uzplaukst mūsu republika. Vienīgi Stalina Konstitūcija, bolševiku partijas nemītīgā vadība, brālīgo padomju tautu nesavtīgā palīdzība devusi iespēju Latvijai izaugt par industriāli agraru republiku ar augsti attīstītu tehniku, zinātni, kultūru. Tagad, gatavojoties Latvijas PSR Augstākās Padomes vēlēšanām, mēs godpilnajiem deputātu uzdevumiem ar lepmumu izvirzām tautas labākos dēlus un meitas, kas netaupa spēku, lai dzīve kļūtu vēl labāka, bagātāka. Tādēļ ar prieku lai atbalstām akadēmika Teodora Zaļkalna kandidātūru, jo darbi pierādījuši, ka viņš ir izcilis mākslinieks un pedagogs, krietns sabiedrīks darbinieks.

Arī mācību daļas priekotors G. Kruglovs, tēlniecības fakultātes otrā kursa studente E. Strautnece, partijas organizācijas sekretare Akadēmijā L. Novozņeca savās runās ieteica T. Zaļkalna kandidātūru. Akadēmijas kolektīvs vienprātīgi pievienojās šiem priekšlikumiem.

Akadēmika T. Zaļkalna kandidātūras izvirzīšanu Latvijas PSR Augstākās Padomes vēlēšanām atbalstījuši arī fabrikas «Māra» un Latvijas PSR Valsts konservatorijas kolektīvi.

Mazliet neparasta bija priekšvēlēšanu sapulcē Dailes teatrī. Te notika pieņemšanas izrāde. Kolektīvs radīja repertuāra komisijai savu jauno iestudējumu — osetīnu dramaturga Amacha Tokajeva lugu «Līgavainis». Daļa aktieru uz sapulci atnāca grimā, kostīmos.

Pirmā runāja Latvijas PSR tautas māksliniece Felicita Ernere. Viņa uzaicināja par deputātu kandidātu Latvijas PSR Augstākās Padomes vēlēšanām izvirzīt izcilāko teatra aktieri, Latvijas PSR tautas mākslinieci, Stalina premijas laureāti Lilitu Bērziņu.

Aktieris H. Vazdiks sirsnīgi atbalstīja šo kandidātūru. Ilgus gadus mēs pazīstam lielisko mākslinieci Lilitu Bērziņu. Ar viņas vārdu saistīta vesela galerija spožu skatuves tēlu, kas ir Dailes teatra un visus latviešu teatra mākslas lepnus. Lilitu Bērziņu plašās tautas masas dziļi cieni ne tikai tādēļ, ka viņa ir lieliska aktiše, bet arī tādēļ, ka viņa ir aktīva sabiedriska darbiniece, tādēļ, ka viņa domā un darbojas valstiski, parteijski. Savā līdzšinējā deputātes darbā Lilita Bērziņa no visas sirds kalpoja savai tautai. Nav šaubu, ka tā tas būs arī uz priekšu.

Rekvizītu ceča vadītājs A. Lindemanis, atbalstīdams Lilitas Bērziņas kandidātūru, runāja par viņu kā par atsaucei darba biedrēni, kā par cilvēku, kurš dziļi apzinās savu atbildību kolektīva un visas tautas priekšā. Teatra komjaunatnes organizācijas sekretare V. Vecumiece siltos vārdos

stāstīja par lielo uzmanību, ko Lilita Bērziņa vēltī jaunatnei.

Varenā pacilātībā priekšvēlēšanu sapulcē dalībnieki pieņēma apsveikuma vēstuli lielajam Stalinam.

Lilitas Bērziņas kandidātūru Latvijas PSR Augstākās Padomes vēlēšanām atbalstījuši arī fabrikas «Rīgas apģērbs» un 4. kartonažu fabrikas kolektīvi.

Lielā politiska aktivitātē valdīja darbinieku sapulcē Akadēmiskajā Dramas teatrī, Latvijas PSR tautas mākslinieks, Stalina premijas laureāts Alfreds Amlmanis-Briedītis par deputātu kandidātu Latvijas PSR Augstākās Padomes vēlēšanām ieteica izvirzīt teatra jaunās paaudzes mākslinieci Stalina premijas laureāti Veltu Lini. Veltas Līnes dzīve, viņas strauji mākslinieciskā izaugšana ir spilgti piemērs, kas rāda, cik plaši padomju varas apstākļos pavērtas iespējas katrā talanta uzplaukumam. Jaunā aktiše nākusi no vienkāršu darba ļaužu ģimenes. Bet padomju apstākļos nav šķēršļu izglītības iegūšanai, zināšanu nemītīgai papildināšanai. Teatra studija deva viņai galvenos teoretiskos un praktiskos pamatus tapšanai par istu padomju mākslinieci. Nākusī uz skatuves, viņa diendienā saņēma vecāko, piedzīvojušāko biedru palīdzību. Tā Velta Līne ir kļuvusi par mākslinieci, ko sirsnīgi iemīlojušas visplašākās skatītāju masas. Nemītīgi augdama kā profesionāls mākslinieks, viņa pilnveidojusies arī kā cilvēka, darba biedrs, padomju sabiedrības loceklis. Tādēļ Velta Līne ir pelnījusi uzticību un prasīto atsaistnot.

Priekšlikumu izvirzīt Veltu Lini par deputātu kandidātu republikas Augstākajā Padomē atbalstīja LPSR nopelniem bagātā mākslas darbiniece, Stalina premijas laureate V. Baluna, nopelniem bagātā mākslinieci, Stalina premijas laureāti L. Eriks un Z. Katlaps, aktieris K. Strādners, teatra administratore I. Vainovska un šuvēja A. Zepe.

Teatra kolektīvs vienbalsīgi pievienojās šim priekšlikumam.

Atklājot Valsts Operas un baleta teatra mākslinieciskā un tehniskā personāla priekšvēlēšanu sapulci, LPSR nopelniem bagātā mākslas darbinieks J. Meija pakavējās pie tiem svarīgajiem uzdevumiem, kas jāveic mūsu republikas Augstākajai Padomei, lai sekmētu arvien straujāku padomju tautas spēka un labklājības augšupeju.

Vārdu dod LPSR nopelniem bagātājam mākslas darbiniekam, Stalina premijas laureātam A. Lapinam.

— Šajās dienās, — sāka runātājs, — mūsu republikas darba ļaudis stāv svarīgu uzdevumu priekšā — jāievēl reпублиkas Augstākā Padome. Cienīgs kandidāts cildenajiem un atbildīgajiem deputātu uzdevumiem ir vēstures zinātnu doktors, Stalina premijas laureāts prof. J. Zutis, viens no spējīgākajiem un uzticamākajiem ideoloģiskās frontes cīnītājiem.

Prof. J. Zutis dzimis 1893. gadā Jaunjelgavā. Pēc Maskavas universitātes beigšanas 1924. gadā viņš kļuvis par Voronežas universitātes docentu, kur darbojas līdz 1937. gadam, kad pāriet zinātniski pedagogiskā darbā Maskavas valsts universitātē. Pēc Tēvijas kara prof. Zutis turpina zinātniski pedagogisko darbu Latvijas valsts universitātē. Par pētījumu «Baltijas jautājums 18. g. s.» prof. Zutis apbalvots ar Stalina premiju.

— Ar saviem darbiem prof. J. Zutis palīdz mums pareizi novērtēt vēstures notikumu gaitu — savā runā sacīja LPSR nopelniem bagātā mākslinieks, Stalina premijas laureāts A. Vilmanis un aicināja visu kolektīvu atbalstīt prof. J. Zutis kandidātūru.

Operas komjaunatnes pirmorganizācijas sekretārs V. Cukanovs, galvenais kormeistars Stalina premijas laureāts R. Vanags, partijas pirmorganizācijas sekretare V. Volkova silti atbalstīja izvirzīto kandidātūru.

110 JAUNU LUGU UZBEKIJAS TEATROS

Uzbekijas teatru nemītīgi papildina savu repertuāru. Viņu mākslinieciskajos plānos tiek uzņemtas jaunas lugas, kas vēltas lielo darba ļaužu vadonu V. I. Lenina un J. V. Stalina dzīvē un darbībai, komunistiskās sabiedrības celšanai, padomju tautas cīņai par mieru visā pasaulē.

Chamzas vārdā nosauktais dramatis gatavo I. Popova lugas «Ģimene» uzdevumu. Šī luga rāda V. I. Lenina jaunību un revolucionārās darbības sākumu.

Lugas «Dienviņos no 38. paraleles», «Aiz sūtniecības logiem» un «Pre-

zidenta patruļa», kas atmasko amerikāņu un angļu kara kurinātāju tīkumus, izrādīs daudzi Turakentas, Andžanas, Ferganas, Chorezmas un citu pilsētu teatru.

Repertuāra uzņemtas arī jaunas uzbeķu dramaturģu lugas — Tuljuna «Dzīvības vārds», M. Melkumova un R. Chamrajeva «Gaišais ceļš», Z. Fat-chujina «Kad lauki kļuvis balti», u. c. Sagatavo jaunā dramaturģa K. Petrova-Ivančuka lugu «Lielā strūkla», kas rāda Uzbekijas naftinieku darba varoņību.

Šā gada pirmajā pusē Uzbekijas teatru uzvedīs 110 jaunu lugu.

Vissavienības politisko zināšanu un zinātnu popularizēšanas biedrībā

NODIBINĀTA CENTRĀLĀ VALODNIECĪBAS SEKCIJA

9. janvārī akadēmika I. Artobolevska vadībā notika Vissavienības politisko zināšanu un zinātnu popularizēšanas biedrības valdes prezidija sēde. Sēdē izleima vairākus jautājumus, kam ir liela nozīme, plaši izvērtot propagandas darbu ar lekciju palīdzību.

Atzīdams par ārkārtīgi svarīgu uzdevumu propagandēt biedra J. V. Stalina ģenialos darbus par valodniecības jautājumiem, prezidijs nolēma nodibināt

biedrības valdes Centrālo valodniecības sekciju, kurā ietilps izcilākie valodnieki.

Apspriedis ziņojumus par biedrības Maskavas un Kirovas nodaļu organizētajām lekcijām starptautiskajos jautājumos, prezidijs uzsvēra, ka nepieciešams organizēt lauku rajonos, kolchozos, padomju saimniecībās un MTS sistematiskas publiskas lekcijas par PSRS ārpolitiku un pašreizējām starptautiskajām attieksmēm.

MĪĻUS PAZIŅAS SASTOPOT

Nu jau būs pagājis krietns laiks sprīdis, kopš izlasījis Stalīna premijas laureāta Vasilija Ažajeva romāna «Tālu no Maskavas» pēdējās lappuses, bet pati grāmata nolikta tai plauktā, kur katram glabājas vismīlākā literatūras darbi. Rakstnieki pa tam sacerējuši jaunus stāstus un romānus, dzejnieki devuši lieliskas vārdas, bet dramaturgi — drīzi savīļpojošas lugas. Nav viegli tikt līdz un izsekot padomju literatūras varenajam plūdumam!

Tomēr Vasilija Ažajeva radītie varoņi — Batmanovs un Zalkinds, Beridze un Kovšova, Tana Vasiljenko un Žena Kozlova, Umara Muchameds un šoferis Machovs kopā ar daudziem daudziem citiem pieder pie tiem, kas it kā dzīvi cilvēki iet allaž mums blakus. Nereti darot to vai citu darbu, ienāk prātā doma: kā šai brīdī rīkotos un spriestu viņi? Lielas draudības un dziļā biedrskuma jūtas saista mūs ar daudziem no šiem rakstnieka radītajiem tēliem. Tā vien gribētos tos vēl kādreiz sastapt, pieciētīs līdzīgu priekiem un doties kopā uz lielajiem darbiem.

Prieku un dziļu apmierinājumu tādā radā iespēja redzēt viņus it kā jaunos apstākļos — šoreiz filmā, uz ekrāna. Tādu iespēju Novinskas naftas vada celtnieku lielajam draugu pulkam sagādājis studijas «Mosfilm» mākslinieku kolektīvs, uzņemot un nododot tautai krāsaino mākslas filmu «Tālu no Maskavas».

Kino mākslai ir savi likumi un savas mīlzu iespējas. Sevišķi spīgti tās izpaužas jau pazīstamu literatūras darbu ekranizācijā. Tēli, notikumi, veselī sižetiski pavedieni te parādās jaunā gaismā, to krāsu zaigums salūst citā prizmā, padarot bagātākas mūsu atziņas, spīgtākus mūsu priekšstatus un vēl ciešākas mūsu draudības saites ar šiem tēliem. Kā zināms, ne katreiz to izdodas veikt. Bet tikai tad var sacīt, ka mākslinieku kolektīva radošais darbs vainagojies panākumiem. Par filmu «Tālu no Maskavas» to gribas apstiprināt no visas sirds, un tā uzskatāma par jaunu, nopietnu padomju kinematogrāfijas panākumu.

Šī filma nav pazīstamā un lielu ievēroību guvušā romāna kopija, ražā sešbā izkārtota ilustrāciju virkne. Mūsu priekšā jauns, patstāvīgs mākslas darbs, kur katra iecere, katrs nodoms atrisināts radoši, iedzīvināts tikai šai mākslas nozarei vien raksturīgos tēlos un situācijās. Te vispirms meklējama filmas «Tālu no Maskavas» panākumu atslēga.

Lielu sarežģītu darbu veicis scenarija autors M. Papava. Skaidrs, ka viss ārkārtīgi plašais romāna materiāls nav ietilpināms parasta apjoma mākslas filmas ietvaros. Vajadzēja meklēt radošus ceļus, no daudz kā atteikties, šo to apvienot un koncentrēt vienviet, paturēt un lietāt tieši to, kas vispārnieciskāk izsakāms kino mākslas specifiskajā valodā. Pa šo ceļu ejot, sce-

* «Tālu no Maskavas». Kino studijas «Mosfilm» jaunā mākslas filma. Scenarija autors (pēc Ažajeva tāda paša nosaukuma romāna) M. Papava. Režisors-inženieris A. Stolpers, operatori A. Selenkova, Cen Julana, komponists N. Kriukovs, galvenais mākslinieks E. Kumaņkovs.

narija autors saglabājis galvenās romāna autora domas un sižetiskos pavedienus, likdams tiem atklāties dinamiski, spraigi, aizraujoši. Ar to tad arī radīts drošs pamats, uz kura pilnam spēji atrisināties pārējo filmā nodarbināto mākslinieku daiļrade.

Pareizs un dziļi, radoši tverts galveno momentu akcentējums ir viens no režisora-inženieris A. Stolpera lielākajiem panākumiem šajā, viņa jaunākajā mākslas darbā. Tieši tas dod filmai vajadzīgo pacilājošo noskaņu un lielu ideoloģisko mērķtiecību.

Biedra Stalīna vēsturiskā runa 1941. gada 6. novembrī... Kā sīdabā atliets uzvaras zvans tā pārslāca ciņu laukus frontē un aizmugurē. Katrs vadoņa vārds, katra viņa doma dziļi atbalsojās visas tautas, ikviena padomju cilvēka sirdī. Stiprajiem un drosmīgajiem tā deva desmitkārtotu spēku un drosmi, rūpju un ciešanu nomāktiem tā ļāva izslēties visā augumā un ienemt savu vietu kaujas līnijā. Ar lielu patiesas mākslas spēku tā atskan arī filmā «Tālu no Maskavas», kļūdamā par pašu galveno vadmotīvu.

Tālu no Maskavas, tālu no frontes līnijas plūst rāmā un majestātiskā Aduna. Aizrauloša un krāsu košumā žilbinoša ir padomju Tālo Austrumu daba bargajā turienes ziemeļos. Mieru un klusumu pārtrauc tikai darba troksnis, bet tas jau padomju zemē neaprimst nekad. Un tomēr fronte liekas tepat blakām, kara lauka elpa samana ik uz soļa. Tie nav tikai filmas varoņu vārdi, un scenarija situācijas, kas rada šo noskaņu. Nē, tie ir viņu pārdzīvojumi, viņu darbs visdažādākajās izpaušmēs, kas ik uz soļa apliecina kara

V. KALPIŅŠ

lauka tuvumu un padara Adunas krasos darbojošos cilvēkus par pilntiesīgiem lielā cīņā kareivjiem un komandieriem. Skaisti un pārliecinoši tas sajūtams daudzos filmas kadros, izveidodams vienu no darbības stūrakmeņiem.

Romāna varonis ir nekādu grūtību un likstu neuzvarēts padomju lauzu kolektīvs. Tāds tas ir arī šai filmā. Pats spēcīgākais raksturs, vissugestējošākais mākslinieku tēlojums visnotaļ organiski iekļaujas šajā kolektīvā, palikdams tā sastāvdaļa, tā kopējo cīņas mērķu piepildītājs.

Skatītājs no šīs filmas gaidīja cīņas patosu un kvēla padomju patriotisma apgarota darba atklāsmi. Uz to pilnīgu pamatu viņam deva pats romāns. Tomēr jāsaprot, ka tas, ko redzam daudzos šīs kadros, tālu pārspēj to, ko varējām iedomāties un priekšā stādīties. Jā gan, naftas vada celtniecība te parādīta kā cīņa — briesmu un grūtumu pilna, aizraujoša un skaista, radošu meklējumu un atklājumu pārbagāta. Kā frontē, ienaidnieka uzbrukumam sākoties, tiek izziņota kaujas trauksme, tāpat tā atskan te, kad pāri augstajam kalnu grēdām saveļkas draudīgi mākonī, kas liecina par sniega vētras tuvošanos. Par matu no nāves atrodas cilvēki, savus darba pienākumus pildot. Zinātnieku doma un darba frontes pirmindnieku pieredze iet roku rokā, dodoties triecienā pret pašiem lielākajiem šķēršļiem, visgrūtākā ienaidnieka cietokšņiem. Bet kad agrīnā pavasarī tālu pret apvārsni aizsniedzas tikko izrakta tranšeja un tanī paklausīgi, posms pie

posma, gulstas naftas vads, tad skatītāja sirdi pārņem liksma sajūta, kas parasti rodas pēc kaujas, kad ienaidnieks notriekts zemē un nav vairs spējīgs izrādīt sīkstus pretestību.

Tikai garāmejojot un īsiem vilcieniem te uzskicēti daži galvenie momenti, kas reljefi un pārliecinoši atklāti filmā «Tālu no Maskavas». Visi kopā, daudzu citu papildināti un pastiprināti, tie izskan varenā himnā darbam, Dzimtenes mīlestībai, padomju cilvēkam, viņa uzvaru iedvesmotājam un organizētajam — bolševiku partijai un lielajam Stalīnam. Lūk, kas ir raksturīgais, galvenais un svarīgākais šai izcilajā padomju mākslas darbā.

Skatītājs liels un talanta zinā reti spēcīgs aktieru kolektīvs piedalījies šīs filmas radīšanā. Līdzās savas spējas un dotumus kino mākslā daudzārt jau apliecinājušiem meistariem, kā, piemēram, N. Ochlopkova (Batmanovs), L. Sverdlin (Zalkinds), V. Vladislavskis (Libermanis), P. Kadočnikovs (Kovšova) u. c., redzam debitējam jaunākās un visjaunākās paaudzes māksliniekus. Te pirmām kārtām mināmi V. Kvačadze (Beridze), I. Kiseleva (Žena), T. Machova (Tana) un arī arodskolas audzēknis P. Ivanovs (Genka Pankovs). Tādam radošo spēku izkārtojuma ir savas priekšrocības. Lielie, jau pilnīgi nobrieduši mākslinieki palīdz saviem jaunākajiem biedriem spīgtāk atklāt savus nodomus, papildina un izceļ tos. Tas visnotaļ sakāms par Batmanovu, Zalkindu, Libermaņu, Topolevu (A. Hanovs) un vēl citu lomu tēlotājiem. Viņi rada ap sevi vajadzīgo, viņu veidotajiem tēliem atbilstošu atmosfēru, kas iekļauj savā varā filmas kadros attēlotos notikumus. Kur vien parādās

N. Ochlopkova veidotais Batmanovs, tur tūlīt jūtam tvirta apdomīga, tālredzīga, grūtībās nesaliecama celtniecības priekšnieka tuvumu. L. Sverdlinš Zalkinda lomā pilnam atsedz lielā mēroga partijas darbinieku dziļāko būtību. Viņš ļauj cilvēkiem rīkoties, spriest, nonākt konfliktos, ar lielu iekšēju spēku, ārēji tikko manāmi virzīdams pretim atrisinājumam katru viņu pozitīvo soli un pasākumu. Bet viņš spējis būt arī bargs un kaislīgi uzliesmot tad, kad nekavējoties jāstājas celā parādībām, kuras kaitē kopīgai lietai, kuras jālikvidē jo ātrāk, jo labāk. Viscaur realistiski, augstā mākslinieciskā līmenī V. Vladislavskis un A. Hanovs veido Libermaņu un Topolevu lomas. Viņi ir tie, kas sākumā nespēj iedzīvoties Batmanova vadītajā celtnieku kolektīvā. Bet arī tais brīžos, kad viņi mums vissvešāki, abi aktieri prot saglabāt un izcelt šajos tēlos to pozitīvo, kam augstā spēkā pienemties kā Libermanis, tā arī Topolevs spējis kā pilntiesīgi locekļi atgriezties celtnieku saimē.

Cienīgi līdzās šiem meistariem nostājas I. Kiseleva, T. Machova, mazais skolēns P. Ivanovs, arī S. Gurzo (tēlo Petjas Gudkina lomu). Viņi aizkustinoši atklāj padomju jauniešu draudzību un mīlestību, viņu lielo pieņemumu apziņu, tieksmi uz varonardarbības dimtenes labā. Tīras, brīnumkaldras ir Ženas attiecības ar Kovšovu un Tanas attiecības ar Beridzi. Paši sevi, savas labākās domas un jūtas atklāj jaunie aktieri. Tādēļ mēs tā ticam viņiem un jūšojam par viņiem.

Kā skatītājus tā nesaistītu un neaizrautu Batmanova, Zalkinda, Topoleva u. c. lomu atklāsmē, varbūt rastos arī cita mērķa par V. Kvačadzes sniegumu Beridzes lomā un pa daļai par P. Kadočnikova veikto Kovšova tēla atveidojumu. Pašlaik, sevišķi līdzās nule pieminētajiem trim, Beridzem pietrūkst iekšēja spēka, kaislības, suverenas gribas. Daudz pārliecinošāka ir viņa mīlestība uz Tanu, salīdzinot ar to, kā aktieriem izdodas parādīt jaunu tehnisko specialitāšu — grandiozu apmēru būvdarbu galveno inženieri. Arī P. Kadočnikova sniegums nav viscaur vienādā līmenī.

Nevaram klusu ciešot paiet garām arī operatoru A. Selenkova un Cen Julanas veikumam. Dzidra skaistuma pietrūkst dabas ainavas, plašie masu skati, sevišķi tie, kas saistīti ar darba procesu, liecina par viņu mākslas pilnību un meistarību.

Pāri ledus važs iekaltam jūras šaurumam un cauri klīnsainām kalnu grēdām, spīdējot saim un sniega vētrām, daudzu simtu kilometru garumā Batmanova vadītie celtnieki būvēja savu naftas vadu. Un jūra pavērās, kalni noliecās viņu priekšā, saļs un vētra bija spiesti atkāpties. Tas notika 1941.—1942. gadā. Patiesīgi atspoguļodama šos no pašas dzīves izaugušos notikumus filma «Tālu no Maskavas» met tiltu pāri gandrīz vesēlam gadu desmitam uz mūsu dienām, kad padomju ļaudis — šimtiem un tūkstošiem batmanovu un zalkindu, beridžu un kovšovu, viņu draugu un biedru, stājušies pie lielo komunistisko celtnu būves.

Kadrs no mākslas filmas «Tālu no Maskavas»

PIE VOLGAS LIELAJIEM CELTNIEKIEM

14.

ĀDOLFS TALCIS

Valdības lēmumu par Stalingradas hidromezģļa būvi publicēja 1950. gada 31. augustā. Lēmumā noteikts, ka celtniecības darbi uzsākami 1951. gadā un spēkstacija nododama ekspluatācijā pēc pieciem gadiem. Kad iebrāuc Stalingradā, no lēmuma publicēšanas dienas bija pagājuši tikai pāris mēneši, bet celtnieki jau plašos apmēros veica galveno priekšdarbus. Kur atrodas pārvaldes ēka, to zināja patiekt katrs stalingradietis:

— Ejiet pa jauno Miera ielu, tad pa Leņina ielu līdz jaunajai kino pilij «Pobeda», un gan tad redzēsiet lielo ēku, kur allaž stāv daudz automašīnu...

Tiešām, pēc šī apraksta nebija grūti atrast celtniecības pārvaldi. Kā visur Stalingradā — gluži jauna nams, pie tā rindām stāv jaunas automašīnas, iet, nāk galvenām kārtām jauni, enerģiski ļaudis.

Arī Stalingradas hidrospēkstacijas celtniecības priekšnieks F. G. Loginovs vēl samērā jauns inženieris. Viņu izaudzinājis padomju skola un Stalīna piegādāt celtniecības prakse. Kad cēla Dneprogesu, viņš, vēl students būdam, tur strādāja un reizē gatavojās diplomdarbam. Pēc Tēviņas kara, kad faktiski bija pārvērtušies lielāko Eiropas spēkstaciju lūznu kaudzē, Dneprogesa atjaunošanas darbus uzticēja jaunajam inženierim Loginovam.

Atceros, 1947. gada rudenī, kopā ar latviešu rakstnieku grupu biju Aizkrāčē, redzējām to postažu, no kuras bija jāceļas augšā Dneprogesam. «Vieglāk uzcēl jaunus spēkstacijas, nekā šādu saspridzinātu atjaunot», — teica toreiz celtnieki. Biedra Loginova vadībā viņi tomēr atjaunoja Dneprogesu dažos gados. Par spēkstacijas atjaunošanu

F. G. Loginovs sarakstījis interesantu grāmatu — «Dneprogesa atdzimšana», kas nesen iznākusi ukraiņu valodā. Tagad viņam uzticēta viena no vareņākām šī laikmeta celtnēm — Stalingradas hidromezģļa būve.

Fjodors Georgijevičs Loginovs ir liela auguma vīrs, plečīgs, enerģisks un lietišķs. Par sevi viņš nemil runāt, bet par spēkstaciju labprāt lasa arī lekcijas. Mašīnbūvniecības institūtā viņš stāstīja studentiem par hidromezģļa nozīmi un tās grandiozajiem celtniecības apjomiem. Viņš minēja skaitļus un piemērus, kas salīdzinājumā ar Kuibisevas hidrospēkstaciju ir apmēram vienādi, bet salīdzinājumā ar citu spēkstaciju būvēm — milzīgi.

— ...Stalingradas hidromezģļa būve vajadzēs veikt 100 miljonu kubikmetru zemes darbu, kas ir piecdesmit reizes vairāk, nekā veikts Dneprogesa celtniecībā. Betonēšanas darbi paredzēti gandrīz septiņi miljoni kubikmetru apmērā, respektīvi sešas reizes vairāk nekā Dneprogesā. Dnepras spēkstaciju uzcēla četros gados, Stalingradas hidromezģļa un spēkstacijas būve jāveic piecos gados. Par iedomāties priekšā stāvošo darbu apjomu un tempus. Katra diena, stunda un minute mums svarīga...

Kapitalistu zemju hidroceltnes parasti domātas tikai vienam nolīkam — strāvas ražošanai. Mūsu hidromezģlim, turpretim, vairākas nozīmes: strāvas ražošana, zemju apūdeņošana, ūdensceļu izveidošana, zivkopības veicināšana utt.

— Padomju valsts rūpējas pirmkārt par visas tautas laimi un labklājību, —

teica biedrs Loginovs. — Viss mūsu darbs, visa mūsu celtniecība vērsta uz to. Tāpat kā Kuibisevas, Dnepras, Turkmēnijas un Donas celtnes, arī Stalingradas hidromezģlis ir tautas laimes un labklājības celtnē. Jaunus stimulus iegūs ne vien mūsu rūpniecība, kas nozīmē vairāk un lētākas mašīnas vairāk darba rīku un apģērbus. Atdzīvosiē dabas stichijas nomāktā stepe, bet tas nozīmē vairāk labības, vairāk augļu, vairāk lopkopības produktu. Vēl krāsnāk uzziedēs mūsu kultura reizē ar komunisma ugunīm visattālākajos Padomju zemes novados...

Pievoolgas lejasgala zemju galvenais masīvs ir stepe. Kad nostājas uz Mamajeva kurgana, tad redz stepi aizstiepijus tālu augšpus Donas virzienā (Donas līmenis ir 40 metru augstāks par Volgas līmeni). Kad nostājas Pārvolgā, uz lielās kāpu grēdas arī Achtuvas zemienes, tad acu priekšā redz bezgalīgu stepi, kas aizstiepijas līdz Urāla upei. Viss Piekaspījas līdzenums bija kādreiz jūra. Tā līmenis pacēlās virs okeana tikai 15 līdz 20 metru, bet Volgas līmenis lejpus Stalingradas ir pat apmēram 10 metru zemāks par okeana līmeni.

— Stepe, tā ir brīnumaina un reizē baiga, — stāstīja ģeofizikis Pavils Barotko, piedzīvojis inženieris, ar kuru nejausi iepazīnos «Inturista» viesnīcā un vēlāk tikos uz trases. — Ziemā te salst līdz 40 grādiem, trako stepju vētras — burāni. Sniega šajā apgabalā nokrīt maz. Burāni to pašu aizpūš ielejās. Marta otrajā pusē un aprīļa sākumā, kad sāk sildīt saule, niecīgā sniega sega, kas šur tur aizkūrusies rugājos

vai nokaltušajā zālē, ātri pazūd un maz no tās tiek zemei valguma. Agrā pavasarī stepe tomēr sāk zaļot, un maija sākumā uzzied dažādu nokrāsu krukusi, kaurās tulpes, gan dzeltenas, gan koši sarkanas, uzzied bālganzilās hiacintes, zeltainie adonis, sniegbaltās narcises un dažnedažādas stepju pūķes — sārta, violetas un rozāinas. Stepe tad izskatās kā brīnumains krāsu fantazijas paklājs. Bet maija otrajā pusē jau iestājas sausa, karsta vasara. Dedzina saule, no Vidusazijas un Kazachijas sausās stepes sāk pūst nejauci svelmējoši vēji — sauspūti. Dzidras debesis pārklājas smalkiem putekļu mākonīem, nobāl spožā saule, dzeltenī pelēka dūmakā nomāc visu dabu. Pūķes kļūst melnas, augļu kokiem nokrīt ziedi, labība, kas vēl nesen bija zālojus tik koši zaļa, kļūst vārga un dzeltena. Reizēm atnāk līdz stepi no Atlantijas okeana mīklās gaisa masas, kas mēģina uzsākt cīņu ar sauspūti. Sabiezē mākonī, zibēno, grauj pērkonos, nokrīt dažas lietus lāses, taču mākonī drīz vien atkal izkļūst — uzvarējušas sausās gaisa masas, karstā svelme turpina kaltēt zemi.

Vasaras sākumā stepe vēlreiz atdzīvojas. Kā pelēcīga jūra vēja līgo viss nepārredzamais plaums Izaugusi sirmā stepju līdā. Vietvietām tai no vidū zied violetiem ziediem plavu salviņas, citur atkal piparmētras, vijģriezes, sarkanās jurinejas vai baltās triņijas. Drīz vien līga nomet sudrabinākos akotus, un visa stepe tad kļūst zaļi pelēka.

— Gaisa temperatūra turpinā celties un jūlijā sasniedz pat 40 grādu karstumu. Visas zāles nu nokaltušas, pieplaukušas, pie zemes un smiltīm apbērtas. Zūburus izplētīs palicis vienīgi sirmais «ripotājs». Vasaras beigās nokalst pie saknes arī tas, nolūst un, vēja dzīts, sāk kļūt par stepi. Visur izkaisidams savas spurainās sēklas,

Sausums un svelmainie vēji nodara lielu postu sējumiem. Smalkie putekļi bieži vien nosēžas uz augiem un aizķepina poras. Sējumi nespēj piebriest un nogatavoties. Tāpēc tur, kur nav apūdeņošanas un vēja aizsargjoslu, ražas parasti zemas vai viduvējas, kaut gan stepju augsne ir ļoti auglīga...

Apmēram to pašu, ko man stāstīja ģeofizikis Barotko, vēlāk izlasīju laikrakstā «Stalingradskaja Pravda». Vairākos rakstos bija atēlots, kā padomju zemkopji līdz šim cīnījušies pret dabas stichiju. Ar valsts atbalstu kolchoznieki un sovcchozu strādnieki rakusi dīkus un ierīkojuši sūkņu stacijas lauku apūdeņošanai. Vienā pašā Achtuvas zemienē tādā kārtā dabas stichijai atkaroti desmitiem tūkstoš hektaru zemes, 1948. gadā jau te darbojušās vairāk nekā 800 sūkņu stacijas, kas aizvadīja ūdeni izslāpušajiem laukiem. Ar apūdeņošanu palīdzību iegūtas ražas graudkopībā caurmērā 40 centneru, bet cukurbietes 800 centneru no hektara. Augstas ražas meistars V. G. Oleinikovs kolchozā «Krasnij partizan» ieguvis pat 73 centnerus kviešu no hektara; kolchozs «1. maijs» caurmērā 1250 centneru cukurbietes; dārkope Adrejanova — 1028 centnerus tomātu no hektara.

Šie dabas stichijas pārvarēšanas pasākumi, kaut arī plašos apmēros pielietoti, salīdzinot ar visu stepes platību, bija tomēr tikai vietējās nozīmes pasākumi. Ne tūkstošiem vien, bet miljoniem hektaru zemes var dot neierobežoti augstas ražas. Valdības lēmums noteic, ka Stalingradas hidromezģljam jāapgādā ar ūdeni 13 miljoni hektaru Aizvolgas zemes. Nav šaubu, ka tā pēc dažiem gadiem ne vien pavasarī uzziedēs, bet vasarā dos arī bagātas zālāju ražas un rudeni labības un augļu pārpilnību.

(Turpinājums nākamajā numurā)

Skolotāji cīnā par valodas kultūru

Ik gadus ziemas brīvlaikā notiek skolotāju janvāra apspriedes. Skolotāji tad sapulcējas sava rajona centrā, lai pārrunātu mācību gada pirmā pusgada rezultātus un nospraustu uzdevumus turpmākajam darbam. Parasti šajās apspriedēs priekšplānā izvirzās aktuāli skolas dzīves un darba jautājumi, no kuriem prasīgākas atrisināšanas atkarīgu mūsu padomju skolas tālākā augšupeja.

Možais noskaņojums un darba prieks, kas tik raksturīgs šādām skolotāju apspriedēm, te valdīja arī šogad. Šīs skolotāju plašās masas noskaņojums nav nekāda nejauša parādība, bet gan dabiski izriet no apziņas, ka mūsu skola nemitīgi attīstās, gūstot aizvien jaunus panākumus mācību un audzināšanas darbā.

Sā gada janvāra apspriedēm bija sevišķi liela idejiski politiska un zinātniski praktiska nozīme, jo galvenais darba gaitā bija jautājums par valodu mācīšanas pārkārtošanu un uzlabošanu saskaņā ar biedra Staļina ģenijālajiem darbiem par valodniecību.

Nekad mūsu republikā skolotāji tik plaši nav pārrunājuši valodniecības un valodu mācīšanas jautājumus. Lai parādītu šo apspriedu vērtību, jānosauk, ka šoreiz pārrunās par šiem jautājumiem nepiedalījās skolotāji-valodnieki vien, kas parasti pulcējās savās sekcijās, bet gan itin visi skolotāji, lai arī kādu priekšmetu viņi skolā mācītu. Referātus, vērtīgus biedra Staļina darbiem «Par marksismu valodniecībā», «Par daži valodniecības jautājumus» un «Atbilde biedriem» apspriedēs nolasīja labākie skolotāji valodnieki, melodiķi un arī augstskolu mācību spēki.

Skolotāji lielā skaitā uzstājās debatēs, pievērsdamies tiem jaunajiem uzdevumiem, kurus izvirza biedrs Staļins, izceļot valodas vārdu krājuma un gramatikas lielo nozīmi.

Biedrs Staļins māca, ka valodas vārdu krājums ir tās lielākā bagātība. Taču šo bagātību izmantot var tikai, apgūstot gramatiku.

«Vārdu krājums atsevišķi nems, — konstatē biedrs Staļins, — vēl nesastāda valodu», ... bet tas «gūst vislielāko nozīmi, kad tas nokļūst valodas gramatikas rīcībā, kura nosaka likumus vārdu izmaiņai, likumus vārdu savienošanai teikumos un tādējādi piešķir valodai harmonisku, pārdomātu raksturu».

Kā gramatikas raksturīgu pazīmi biedrs Staļins min tās vispārīgo tendenci: «... gramatika nems to kopējo, kas ir pamatā vārdu izmaiņai un vārdu sakārtošanai teikumos, un izveido no tā gramatikas noteikumus, gramatikas likumus».

Nez vai jāpiederāda, ka ikvienam cilvēkam, lai arī kādu darbu viņš darītu, jārunā un jāraksta gramatiski pareizi, jo, kā māca biedrs Staļins, «valoda ir līdzeklis, rīks, ar kura palīdzību cilvēki sazinās viens ar otru, apmainās domām un panāk savstarpēju saprašanu».

Biedrs Staļins, kas tik precīzi un dziļi izprot valodas būtību un pats tik lieliski valodu pārvalda, sarunā ar aviakonstruktoru A. Jakovļevu ir teicis: «Ja cilvēks nespēj pareizi valodā izkļāstīt savas domas, tad tas nozīmē, ka viņš arī domā chaotiski, bez kaut kādas sistēmas».

No visa tā izriet, ka valodu skolotājiem jāpaplašina skolēnu vārdu krājums un jāiemāca gramatikas (morfoloģijas un sintakses) likumi kā normas pareizai runāšanai un rakstīšanai.

Skolotāji apmainījās domām un pieredzi par metodiskajiem paņēmieniem, ar kādiem attīstāma skolēnu valoda un līdz ar to arī domāšana. Viens no svarīgākajiem uzdevumiem ir mācīt gramatiku tā, lai skolēni definīcijas un regulas neieikaltu mehāniski, bet gan apgūtu apzinīgi un ar piemērotiem vingrinājumiem iemācītos lietot tās kā vārdos, tā arī rakstos.

Apspriedēs izskanēja doma, ka skolēnu valodas prasme un vispār valodas kultūra jācēl, ne tikai skolotājiem-valodniekiem vien, bet itin visiem pedagogiem un ne tikai vien stundās, bet arī ārpusklases un ārpuskolas nodarbībās.

Visiem skolotājiem, darbojoties vienotā frontē, jāpanāk, lai skolēni prastu ieteikt savas domas īsi, skaidri, precīzi un reizē arī spilgti un izteiksmīgi.

Skolotāji saprot, kāds milzīgs kultūras darbs viņiem jāveic, izkopjot skolā bērnu valodu un domāšanu. Šis darbs, kas tagad uzskāts, pamatojoties uz biedra Staļina ģenijālajiem atzinumiem un norādījumiem, vēl atrodas pašos sākumos, un tas mērķtiecīgi vērsams praksē, veicot dažādus teoretiskus praktiskus pasākumus.

Skolotāju janvāra apspriedēs tātad ir ievadījušas jaunu posmu mūsu skolu darbā. Kopš 12. janvāra pēc ziemas brīvdienām skolās jau noris šā mācību gada trešais ceturksnis. Skolotāji un skolēni ar spraigu enerģiju iekļaujas skolas darbā, cenšamies gūt aizvien labākas sekmes. Viņi zina: nekurs, nevienā valstī nav tāds iespēju sniegt un apgūt zināšanas kā pie mums, padomju zemē, nekurs, nevienā valstī tā negādā par skolas darbu uzlabošanu, kā to dara mūsu partija un valdība, mūsu dārgais skolotājs un draugs biedrs Staļins.

I. Nislovitšs

KULTURAS DZĪVE PADOMJU LATVIJĀ

Mākslas darbinieku konference

12. un 13. janvārī Rīgā sanāca Latvijas PSR Mākslas darbinieku arodbiedrības 4. konference. Pārskatu par arodbiedrības darbu 1950. gadā sniedza MDA republikaniskās komitejas priekšsēdētājs M. Paupers. Debatēs, kuru gaitā izvirzījās nopietni kritiski norādījumi par arodbiedrību līdzšinējā darba kļūdām un trūkumiem, kā arī konkrēti priekšlikumi to novēršanai un labošanai, piedalījās mākslinieki, mākslas iestāžu tehnisko ceļu darbinieki, mākslas mācības iestāžu pedagogi un audzēkņi no Rīgas un republikas periferijā.

Konference ievēlēja jaunu Mākslas darbinieku arodbiedrības republikanisko komiteju.

Mākslinieciskās pašdarbības skate Rīgā

Rīgā pašreiz notiek arodbiedrību mākslinieciskās pašdarbības pilsētas skate. Tajā piedalās 28 dramatiskie pulciņi, 48 kori, 49 deju kolektīvi, 50 dziedātāji, 24 instrumentālisti, 49 daļiņtāji un 18 orķestri.

Skate sākās 11. janvārī ar dramatisko kolektīvu priekšnesumiem Būvstrādnieku Centralajā klubā. Sacensības turpināsies līdz 19. janvārim.

12. janvārī Konservatorijas zālē sākās dziedātāju — solistu, duetu, kvartetu un sekstetu — priekšnesumi. Vokālistu priekšnesumi turpināsies šodien.

Sodien Leona Pēgles vidusskolas telpās notiks jauktu, sieviešu un vīru kuru priekšnesumu turpinājums.

Tāpat šodien Republikas arodbiedrību padomes kultūras namā noslēgsies deju kolektīvu skate.

No 15. līdz 17. janvārim turpināsies orķestru skate un šodien Poligrafijas rūpniecības un preses darbinieku klubā — instrumentālistu sacensība.

Daļiņtāju sacensības sākušās 12. janvārī Medicīnas darbinieku klubā un turpināsies šodien.

Arodbiedrību mākslinieciskās pašdarbības rajona skate Cēsīs

Šā gada 6. un 7. janvārī Cēsu kultūras namā notika plaša vietējo arodbiedrību mākslinieciskās pašdarbības.

KOLCHOZU TEMAS DZEJA

E. DAMBURS

Atdienot zirgu, pats dabūja jūgties
Sākās līdz ausim, bet saimnieks vēl
rāja...

Un tagad:

Atminot laikus tos, nospļaujas Jānis,
Kupicās stumbuku pasperdams
sānis.

Tik vīrtu skanīgu dzejoļu «Dzilajā
arumā» lasītājs atradīs krietni daudz.
Pa vidam nopietniem lauku dzīves
nozīmējumiem ievīts arī humora un
satīras elements. Viena no savdabīgākām
nodalām ir «Vecā sakne», īpaši
satīriskie dzejoļi par nevīžīgo kolchoza
priekšēdi Stokli: «Ievērots vīrs» un
«Pardomas pie pirts».

Vajadzīgs un pat nepieciešams ar
smieklīgu palīdzību cīnīties pret tām
sliktajām īpašībām un kaitēm, kas vēl
velkas līdz mūsu apziņai no vakardienas.
Pareizi saka Jūlijs Vanags:

«Sakne vecā, sakne sīkstā
Ir no zemes jāizceļ,
Lai it visur irdnē mīkstā
Jaunā sekla tīri zel».

(«Vecā sakne»)

Poemā «Uz sliekšņa» Jūlijs Vanags
pareizi un labā dzejas valodā parādījis
nabadzīgā parastā lauku gājēja tēlu.
Uzskatāmi autors attēlo, ka arī šim
darbā rūķim, kas psmūža pīesies liel-
saimnieku tīrums, nemaz nav tik
viegli spert soli pāri sliekšnim. Piete-
rāna tēls realistiski un ticams. Tādu
Pietērānu vēl nesenā pagātnē bija
diezgan daudz. Viņi šaubījās, bet tad
izpratuši droši pārkāpa laikmeta
sliekšni un šodien lielais vaivars šo
laužu kļūst bojāvēstīti kolchoznieki.

Arī poēmas poetiskais veidojums
īpatnī un krāsains. Tā uzskatāma par
vienu no labākajiem Jūlija Vanaga sa-
cerējumiem.

Latviešu dzeja nevar lepoties ar at-
skanu bagātību. Tas nevienu reizi vien
radījis grūtības dzejniekiem, «nāši strā-
dājot pie plašākam kompozicionāli. Tā-
pēc arī nav ko iebilst pret labu aso-
nanču un konsonanču ieviešanu dzejā.
To samērā veiksmīgi darījis arī Jūlijs
Vanags. Bet ka iespējams atrast arī
labas tīras, pat daktiliskas atskanas, ja
vien dzejnieks nopietni strādājis un
meklējis, redzams piemērtajā poemā.

Piemēram, šādas daktiliskas atskanas:
«grāvoja», «strāvoja», «barota», «saro-
ta», «siroja», «biroja», «vārguli», «zvārgu-
li». Pagādās arī dažas neizdevušās:
«mēmeles», «strēbeles». Atradīsim arī
vienu otru neskaiderāku gleznu.

Krājuma labākie liriskie žanra sa-
cerējumi ir tie, kuros dzejnieks parā-
dījis dažādus rakstus un viņu pret-
runīgās īpašības, cilvēkus ar kļūdām
un vajībām. Tie ir realistiski, spilgti

Radio amatieru sasniegumu izstāde

Lieli atsaucību Rīgas skolu un stu-
dēžos jaunatnes vidū gūvuši radio
amatieru-konstruktoru sasniegumu ska-
te, kuru 7. janvārī atklāja Republikas
tehnikas un zinātnes namā. Nedēļas
laikā to apmeklēja ap 2000 cilvēku.
Tajā piedalās 100 radio amatieru ar
vairāk nekā 60 eksponātiem. Vispārēju
uzmanību saistīja Jelgavas jauno teh-
niku konstruētā 3 radiouztvērēji, tāpat
Jēkabpils rajona kolchoza «Vārpa»
radio pulcņa konstruēti 2 uztvērēji,
1. Rīgas vidusskolas radio amatieru iz-
gatavotais 12 spuldžu uztvērējs ar
radiolu. Īpaši interesanti ir Madonas
strādnieka radio amatiera b. Ozola
konstruētais miniaturais uztvērējs, kura
lielums ir apm. 2 cm un kuram tomēr
ir labas uztveršanas spējas. Daudz ska-
tītāju redzams arī pie mūsu republikas
īstīņu radio amatieru kartes.

Ciema bibliotēka

Mazstraupes ciema bibliotēka ar sa-
vām vairāk nekā 2000 sējumiem plaši
apgādā apkārtnes kolchozniekus ar
grāmatām. Bibliotēka palīdz izveidot
arī ciema kolchozu bibliotēku tīklu.
Kolchoza «Brīvība» bibliotēkai ir jau
pāri par 50 lasītāju un tās grāmatu
skaits sasniedz 500 sējumu.

Rosīgs

kolchoza fizkultūras kolektīvs

Bauskas rajonā, starp vairāk nekā
50 fiziskās kultūras kolektīviem, īpaši
rosīgi darbojas A. Upīša vārdā nosauk-
tā kolchoza fizkultūras kolektīvs. Šajā
kolektīvā, ko vada J. Betchers, ar spor-
tu nodarbojas 20 jaunieši.

Aktīvs jauniešu agitkolektīvs

LPSR Augstākās Padomes vēlēšanu
agitācijas darbā cieši iesaistījušies četri
Auces pilsētas un vairāki Auces rajona
agitkolektīvi. Aktīvi strādā Auces ra-
jona Kērklīņu ciema agitkolektīvs
ciema komjaunatnes pirmorganizācijas
sekretārs b. Springa vadībā. Kolektīvs,
kurā ietilpst 11 komjaunieši, jau uzstā-
jis vairākas ciema kolchoznieku sa-
pulcēs.

un konkrēti. Mazāk Jūlijs Vanags pār-
liecina tajos dzejoļos, kur viņš gribējis
notēlot tā sauktos «parauga laudis».
Piemēram, dzejoļu ciklā «Jaunie asni»,
stāstot par kolchoza priekšsēdētāju
Jēkabu Augu, kas nomainījis nevīžīgo
Stokli, un agronomu Kromu, tāpat par-
orgu Sili, Jūlijs Vanags nav spējis iz-
bēgt no šablona. Patiesībā pieminēti
jau tikai šo lauzu vārdi, viņus pašus
un to pārdzīvojumus nejutām. Ko gan
sevišķi izteic šādas vārsma:

«Biedri Auga, vairāk drosmes!» —
Partorgs teica tā...
Tādus vārdus teica Sili,
Kas spēj spārnos celt,
Un tu visas zemes dziles
Iesi augšup smelt».

(«Jaunie asni»)

Lasītājs vēlējas dzirdēt šos dzīlos,
kvēlos vārdus, «kas spēj spārnos celt».
Bet tāds dzejoļi nerodam.

Par to jārunā tāpēc ka Vanags nav
vienīgais, kura dzejai piemīt šādi trū-
kumi. Šajā ziņā pret īstenību grēkojam
visi.

Turpretī cikla daudzos citos dzejoļos
Jūlijs Vanags atrod ļaunāku gleznanu
izteiksmi. Pats kļūst dzirkstošs un
muzikāls. Kaut vai jaukais dzejoļis
«Cīruļi», ko gribas atkal un atkal
pārlasīt. Taj pašā līmenī paceļas arī li-
riskie dzejoļi «Draviniece Zane», «Ievas
zied» un «Jaunība». Cik vienkāršiem
vārdiem un līdzekļiem var radīt labu
dzeju, liecina kaut šāds pants:

«Kādēļ vārdi parastie
Tam kā brīnuma šķiet?
Nav jau citas varas tiem —
Mūsu ievas zied».

(«Ievas zied»)

Jūliju Vanagu no viņa stāstiem par
Daugavu un Lielupi pazīstam arī kā
labu bērnu un jaunatnes rakstnieku,
bet kā bērnu dzejnieku iepazīstam pi-
mo reizi. Pārlasot ciklu, diemžēl jāsa-
ka, ka Jūlijs Vanags kā dzejnieks šajā
žanrā neizsniegza prozaiķi.

Varbūt dzejnieks būtu darījis labāk,
atstādam bērnu dzejoļus ārpus krā-
juma.

Jūlija Vanaga «Dzilais arums» katrā
ziņā apliecina krietnas dzejnieka spē-
jas. Īpaši jāizceļ labā un skaidrā dze-
jas valoda, no kā der pamācīties jauna-
jiem līriķiem. Salīdzinot ar krājumu
«Saules vārtos», var teikt, ka Jūlijs Va-
nags ir audzis, gājis uz priekšu. Pie-
minētie trūkumi rada tikai to, ka rak-
stīti par mūsu cilvēkiem un izteikti īs-
dienas patiesību ir grūts uzdevums un
ne katreiz to vienādi veiksmīgi izdo-
das atrisināt. Bet jaunās dzīves elpa
Jūlija Vanaga krājumā jūtama. Ticē-
sim, ka savos turpmākajos darbos
dzejnieks padomju cilvēku tēlu parādis
vēl pilnasinīgāku.

„Literatūras un Mākslas“ interviu

Rīgā uzņems filmu «Kara kurinātāji»

No Maskavas Rīgā ierašanās
grupa kino mākslas darbinieku,
lai šeit izraudzītos vietas jaunās
filmas «Kara kurinātāji» skatu
filmēšanai brīvā dabā, tāpat lai
izvēlētos aktierus dažām šīs fil-
mas lomām. Sarunā ar mūsu
līdzstrādnieku filmas scenarija
autors un tās inscenētājs Staļina
premijs laureats L. Arnštams
paskaidroja:

Filmā «Kara kurinātāji» ar kino
mākslas izteiksmes līdzekļiem vajaga
atklāt otrā pasaules kara sagatavošanas
un izraisīšanas «noslēpumus». Notikumi,
kurus mēs vēlamies noskaidrot un at-
tēlot, aptver laika posmu no 1933. līdz
1934. gadam, kad amerikāņu imperia-
listi Vācijā pie varas izvirzīja savu
agēnturu — hitleriešu bandu. Filmas
uzdevums patiesīgi parādīt, kā tajā lai-
kā pret reakcijas asiņainajiem nodo-
miem cīnījās Vācijas progresīvie spēki,
pirmā kārtā Vācijas komunistiskā par-
tijā, kuru vadīja Ernests Tēlmans un
Vilhelms Pīks. Šo spēku noteikto no-
stāju pret karu, cīņu par strādnieku
šķiras vienotību jauca un nodeva vācu
socialdemokrātu-meļņeviku līderi.

Jaunās filmas centrālās tēls ir iz-
cila starptautiskās strādnieku kustī-
bas darbinieks, lielā Staļina cīņā biedrs
Georgijs Dimitrovs. Viņa drosmīgā aiz-
stāvēšanās un nesatricināmā izturība
nevienādajā cīņā pret fašisma tumša-
jiem spēkiem Leipcigas procesā veido
filmas svarīgākos epizodus. Apstāklis,
ka Dimitrovs ir notikumu centrā, iz-
virzīja vajadzību filmā parādīt ļoti
daudzus cilvēkus, lai pilnībā atsegta
visas parādības, kurām bija sakars ar
reichstaga dedzināšanu, ko izdarīja
hitlerieši. Filmā darbosies turpat
100 iezīmīgu tēlu — Vācijas revolucio-
nārie strādnieki komunisti, vienkāršie
strādnieki, ka Heinrichs Lange, Tuts
un citi progresīvie sabiedrības pārs-
tāvji. Pretstatā tiem raksturotas arī
pārējās toreizējās Vācijas aprindas —
sākot ar sīkplūsiem, līdz pat parazi-
tiskās lielburžuāzijas, kapitalistu un
nacistu partijas vadošiem pārstāvjiem.

Filmā atspoguļosies arī pazīstamu
cīnītāju par mieru — Maksima Gor-
kija, Anri Barbiša, Marsela Kašena,
Martina Andersena-Nekses, Romēna
Rolana un citu darbība.

Filmas uzņemšana sāksies Maskavā
februāra vidū. Pēc tam, kad būs fil-
mēti daži skati studijā, visa filmas vei-
dotāju grupa izbrauks uz Rīgu. Rīgā
briev dabā mēs filmēsim ne tikai gal-
venos epizodus, kuri norisinās Berli-
nes un Leipcigas ielās 1933.—1934. ga-
dos, bet arī visas filmas ainas, kuras
notiek rūpnīcu cechos un pagalmos.
Šajos skatos būs nodarbināti daudzi
Rīgas teātru aktieri.

Jaunās filmas režisors ir V. Vikto-
rovs, operatori A. Šeļenkovs un Cen-
Ju-lana, kas piedalījās arī filmas
«Raiņis» uzņemšanā. Muziku filmā
rada komponists D. Sostakovičs. Ap-
stiprināti jau vairāki galveno lomu tē-
lotāji — Georgija Dimitrova lomā —
J. Jurovskis, M. Gorkija — Charkovas
krievu dramtas teātra aktieris Osokin,
Romēna Rolana — N. Sergejevs (Pa-
domju Armijas centrālais teātris), Nek-
ses lomā A. Gribovs; Geringa lomu
spēlēs Hohrjakovs, Hitlera — Savel-
jevs, Gebelsa — Solovjovs, Himlera
— Berezovs, Džona Fostera Dallesa —
Novosibirskas teātra aktieris S. Bir-
jukovs u. c.

Rumāņu komponistu jaunie skandarbī

Pagājušo — 1950. gadu iezīmēja jauni
panākumi rumāņu muzikālā mākslā.
Rumāņu komponistu skandarbos atspo-
guļojas darba rosme, ar kādu rumāņu
tauta cel socialisms, tautas mīlestība
un pateicība savai atbrīvotājam —
Padomju Savienībai un lielajam
Staļinam, miljonu darba ļaužu cīņa par
mieru.

1950. gadā rumāņu komponisti, starp
citu, radījuši šādus skandarbības: kom-
ponists Alfrēds Mendelsons — 3. sim-
foniju «Cēlniecība», komponists Mi-
chails Andriku — simfoniju do
minorā un svītnīgu uvertūru, vēltu Rū-
manijas tautas republikai. Kompo-
nists Sabina Dragoi radījis simfonisku
svitu par darba zemniecības dzīvi.
Komponista Leona Klepera simfoniskā
poema «Donavas ceļš uz jūru» vēltā
Donavas-Melnās jūras kanāla būvētā-
jiem. Komponista Nikolaja Bukčetu
otrā simfonija attēlo rumāņu tautas
cīņu par mieru un socialismu.

Ievērojami skandarbī radīti kamer-
muzikas nozarē. To skaitā mināma —
Sabina Dragoi — «Sonāta vijolei un
klavierēm», Mareiana Negrja —
«Kvartets stīgu instrumentiem», Jona
Dumitresku — «Miera kvartets». Jaun-
nais komponists Valentins Georgu sa-
cerējis trio vijolei, violončellam un
klavierēm.

«Senāk pie Puntužu Piekuna lūgties
Būdelnieks bieži dēl trūcības gāja.

Glabāt Stanislavsku mantojumu nozīmē to attīstīt tālāk

Kad mēs runājam par K. S. Stanislavsku mantojumu, mums jāņem vērā ne tikai viņa sarakstītās grāmatas, teoretiskie izteicieni un runas, bet pirmkārt tas jaunais realistiskais virziens skatuves mākslā, kuru viņš apliecināja savā darba teorijā un praksē. Šis virziens, balstoties uz krievu realistikās mākslas labākajām tradīcijām, bija pievērts tam jaunajam, progresīvajam, ko sevi nesā laikmetīgā dzīve. Tā pamatā ir tieksme uz lielu domu mākslu, dziļu dzīves patiesību, cilvēcisko pārdzīvojumu patiesību un vienkāršību.

Kas attiecas uz sistēmu, tad tā ir viņa radošā meklējumu atslogulums un pilnīgi saprotama kļūst tikai tad, ja to avskata ciešā saistībā ar daiļrades praksi.

Runājot par Stanislavsku jauno metodi nesaisto to ar daiļrades praksi un īpaši ar Maskavas Dailes teātra praksi, nozīmē runāt par metodi atrauti, neņemot vērā, ka tā ir ne tikai teoretisks dokuments, bet pirmkārt kārta daiļrades metode mākslas darbu radīšanai.

... manās domās, — rakstīja Konstantīns Sergejevičs — Dailes teātris nav atdalāms no «Stanislavsku sistēmas».

«Šī sistēma nav estētiska traktāts, bet teātra mākslas tehnika, kā parādi uz to norāda Stanislavskis. Tā visu laiku auga, attīstījās, ieguva arvien izskatīgākas formas. Tādēļ mums svarīgāks par visu ir nevis sistēmas būtība, bet tas, kā viņa daiļrades meklējumu virziens, kas mums paver neierobežotas mūsu mākslas attīstības iespējas un tajā pašā laikā neļauj mums apstāties savā daiļradē.

Stanislavsku dižums izpaužas ar to, ka viņš mums parādīja ceļu, kā radīt to vareno, aktīvo mākslu, kāda ir socialistiskā realisma māksla.

Lai saprastu Stanislavsku mantojumu, nevar neņemt vērā arī paša Konstantīna Sergejeviča personību, progresīvo padomju cilvēka īpašības, mākslinieka patriotu, nenogurdināma jaunu mākslas ceļu meklētāja īpašības. Viņš visu laiku atradās kustībā, attīstībā, nepārtrauktā tieksmā veidoties uz pilnību. ... man un daudziem no mums, kas pastāvīgi skatāmies uz priekšu, — viņš rakstīja, — palābān realizētais visbiežāk izliekas jau novecojis, un atpalicis, salīdzinot ar to, kas jau saredzams kā iespējamais. (Manā dzīvē mākslā).

Šis pirmrindas cilvēka mākslinieka īpašības Stanislavskis centās ielaudināt saviem skolniekiem. Viņš mūs aicināja nekad neapmierināties ar sasniegto, pastāvīgi meklēt jaunus ieviešanas attīstīt savu mākslu, radīt padomju tautas prasībām atbilstošus daiļdarbus.

«Runājot par mūsu teatralās jaunrades pamatu respektēšanu, — viņš rakstīja, — es runāju nevis par sasniegto tehnikas un meistariības rezultātu konservēšanu, bet, gluži pretēji, par to attīstīšanu un pielietošanu...»

Kā to atzina Stanislavskis, mākslā nevar darboties «ar atpakaļ vērstu skatieniem». Vajaga radoši apgūt visu to, ko viņš mums devis, un droši virzīties uz priekšu. To no mums gaida tauta, partija, biedrs Staļins. To drīk mums liek Stanislavsku skolnieku stāvoklis.

K. S. Stanislavskim dzīvam esot, jēdziens par skolnieku un skolotāju bija jēdziens par to, ka viens mācā, bet otrs mācās, bet kad skolotājs aiziet, tad skolnieku pienākums ir ieturēt un turpināt mākslā to virzienu, kuru radījis viņu skolotājs. Ne tikai to glabāt, nevis pārvērst par muzeju, bet attīstīt un izkopt tālāk. Sauties par Stanislavsku skolnieku tikai tāpēc, ka tu kādreiz ne esi mācījis, tagad jau valis nevar...

... skolnieki neglabā mantojumu tā — rakstīja V. I. Leņins, — kā arhivāri glabā vecus papirus. (Leņins. Raksti, 2. sērija, 474. lpp.).

«Sargāt tradīcijas, — saka Stanislavskis, — nozīmē attīstīt tās, — jo tas, kas ir ģenāls, prasa kustību, nevis akadēmisku nekustīgumu. Ģenālais pirmkārt ir tas, kas dzīvotspējīgs».

Lai mēs sekmīgi attaisnotu Stanislavsku skolnieku nosaukumu, mums uz viņa sistēmu jāskatās ne kā uz dogmu, bet kā uz vadoni darbībā, jāredz tajā nevis noteikumu kodeks, bet pirmkārt tā tas dzīvās daiļrades pamats, kas tiecas uz nākotni. Jo vairāk tādēļ, ka sistēma savā būtībā ir aktiera nepārtrauktu meklējumu process, aktiera organiskās dabas radošo likumu izziņas attīstība, izveidošanās sistēma nogājusī garu sarežģītu ceļu, kas atspoguļo ģenālā meistara daiļrades meklējumu dažādos etapos. 1918. gada sistēma atšķiras no 1938. gada sistēmas tikpat daudz, cik cilvēks, kas tikko

ienācis dzīvē, atšķiras no cilvēka, kas jau sasniedzis noteiktu briedumu. Lai arī tas ir viens un tas pats cilvēks, tomēr kvalitatīvi dažādos attīstības etapos. Stanislavskis savu sistēmu radīja, vadoties no augstākas organiskām prasībām. Tādēļ tēmt 1918. gada sistēmas tezes un ar to palīdzību apgāzt visu to, ko Stanislavskis mācīja savas dzīves pēdējos gados, kā to dara daži metodes pretinieki, — nozīmē slāvēt nevis ar seju, bet ar pakausi pret pakāpenisku sistēmas attīstību.

Tiem, kuri mūl jaunajam tuvoties ar pagātnes mēraukli, ir lietderīgi atgādināt biedra Staļina vārdus: «... lai neklūdītos politikā, jāskatās uz priekšu, bet nevis atpakaļ» (VK(b)P vēstures īsa kursa, 115. lpp.).

Šie lieliekie vadoni vārdi tieši attiecināmi uz mākslu, kurā, tāpat kā politikā, arī jāskatās uz priekšu, bet nevis atpakaļ. Citādi mākslinieks riskē pazaudēt tik ļoti vērtīgo jaunā izjūtu un savā daiļradē apstāties. Tādu bēdīgu piemēru, par nožēlošanu, ne mazums mūsu darba novadā.

Grūtības cīnā par īsteni realistisko Stanislavsku mantojumu ir tur, ka daudzi skolnieki, kas dažādos laikos bijuši tuvi Stanislavskim, paņēma sev no teātra līdz sistēmu tajā līmenī un attīstībā, kādā viņi to bija sastapuši. Bet tas, kas Stanislavskim bija viens no etapiem viņa ceļā uz vēl jo pilnīgāku daiļrades procesu izzini, daudziem viņa skolniekiem kļuva par viņu attīstības augstāko punktu. Tā radies liels skaits dažnedažādu sistēmas iztulkojumu un interpretāciju, kas visādos veidos vulgārizē viņa mācību. Vīdā nevis saprot Stanislavsku radošās idejas to attīstībā, tāpēc, bet veļ atpakaļ pašu Stanislavski uz jau sen nostāģētiem sistēmas etapiem, kurus pats sistēmas radītājs uzskatīja par novecojušiem, par tādiem, kas neatbilst viņa jaunajiem mākslas uzskatiem.

Par nožēlošanu laikraksta «Sovetskoe Iskustvo» redakcija, pareizi aicinādama teātra darbiniekus dzīlī studēt un radoši attīstīt Stanislavsku mantojumu, pati nav dzīlī izpūstus šos jautājumus un ar savu redakcijas rakstu un daudziem tam sekojošiem rakstiem objektīvi veicināja nostāģētiem pozīcijām tiem ļaudīm, kuri stāv sistēmas vecajās pozīcijās, un tāpat aizmaskotiem estētiem un formalistiem, kuri pret Stanislavsku realistikā mantojumu izturas naidīgi, bet paslēpt neuzdrošinās pret to atklāti uzstāties.

Mūsu oponenti kuras pie demagoģiska panēmiena, jaunajai Stanislavsku metodei pretim nostādot viņa mācību par augstāko uzdevumu (сверхзадача). Tas liecina ne tikai, ka viņi metodi it nemaz neapzina, bet arī, ka viņi ļāvi saprot visas Stanislavsku mācības būtību.

Mums Dailes teātra darbiniekiem, pat galvenais virzošais moments mūsu skolotāju Stanislavsku un Nemiroviča-Dančenko mantojuma izpratnē — ir viņu mācība par uzdevumu, kas ir vēl svarīgāks par augstāko uzdevumu (сверх — сверхзадача), t. i. par tām daiļrades īpašībām, kas mūsu mākslu dara laikmetīgu un virza to uz nākotni. Ja augstākais uzdevums aptver lugu, un izrādās ideju, tad par to vēl svarīgākais mūsu daiļrades uzdevums ir aktiera apziņa par teātra sabiedriski politisko lomu jaunās, komunistiskās sabiedrības celtniecībā. Tā saistīta ar mākslinieka kalpošanu savai tautai, savai Dzimtenei.

Tikai tad mūsu daiļrade būs tuva un vajadzīga tautai, ja to viscauri iedvesmos šis augstais mērķis. Šī mūsu daiļrades daļa vistiešāk saistīta ar mākslinieka pasaules uzskatu, viņa

M. KEDROVS

domāšanu. Bez tās nevar pastāvēt pilnvērtīga Stanislavsku mācība par augstāko uzdevumu.

Tādēļ padomju aktiera sirdij, viņa smadzenēm, viņa mākslai jābūt laikmetīgai. Māksliniekam jābūt laikmetīgam, citādi viņš nekalpos tam mērķim, kura dēļ viņš ir aicināts radīt.

Tādēļ viņam labi jāpazīst dzīve, padomju cilvēku jaunās īpašības un iezīmes un jāsaprot pamudinātie motīvi, kas nosaka mūsdienu cilvēka rīcību un raksturu.

Ir zināms, ka padomju cilvēks vadās no pilnīgi citādiem apsvērumiem, nekā vecās, buržuāziskās pasaules cilvēks. Viņam ir citāds domāšanas veids, cita psihika, cits virziens dzīvē. Lai radītu dzīvu mūsdienu cilvēka tēlu, vajaga viņu labi pazīt. Dzīva dzīves psiķāna ir galvenais, kas mākslinieku padara laikmetīgu.

«Bez tā mūsu daiļrade, — saka Konstantīns Sergejevičs, — kaitis, deģenerēsies par šampū».

Stanislavskis ir liels ar to, ka visos savos daiļrades meklējumos viņš vienmēr vadījies no dzīves, no laikmetīgā cilvēka, viņa iekšējās garīgās būtības izpratnes.

Visos viņa meklējumu etapos izšķirošā vienmēr bija mākslas idejiskā puse, un, kā viņš pats izsakās, «cilvēka gara dzīves» atklāšana. Šī mērķa labad tika radīts Dailes teātris, — kuram, kā to viņa dīfinitīvi Stanislavskis un Nemiroviča-Dančenko bija iecerējuši, vajadzēja kļūt par pirmo sabiedrību audzināšu vispārpieņemamam teātri, kuru dīfinitīvi nevis buržuāzijas izklaidēšanai, bet tādēļ, lai nestu tautā progresīvas idejas, virzītu uz priekšu kultūras attīstību. Tādēļ tam nebija gadījuma raksturs, ka teātris no paša sākuma plevērsā laikmetīgajai Čehova un Gorkija progresīvajai dramaturģijai, kura izteica krievu tautas domas, noskaņojumu un cerības.

Ārpus idejiskā satura Stanislavskim māksla nebija iespējama. Viņš uzskatīja, ka par mākslu nevar runāt, ja tai atņem to, kas sastāda mākslas galveno būtību, tās dvēseli.

Mums, Stanislavsku un Nemiroviča-Dančenko skolniekiem, mākslas idejiskuma jautājums ir mūsu daiļrades būtības jautājums, kātra mūsdienu teātri strādājošā mākslinieka dzīvības jautājums.

Bet, runājot par idejiskumu kā mākslas pamatu, mēs nedrīkstam aizmirst, ka ideja nav tikai aktiera vai režisora privilēģija. Tā izpaužas katrā apzinātā padomju pilsona dzīves būtībā. Kā mākslinieki mēs parādāmies tikai tad, kad lūgās ideju iemiesojam savas mākslas materiālā. Dramatiskā daiļdarba ideju izradē mēs iemiesojam ar aktiera, režisora mākslinieka daiļradi, ar sarežģītu un līdz pilnībai izkoptu teātra mākslas formu. Tādēļ mums nebūt nav vienaldzīgi tie līdzekļi un panēmieni, ar kuriem mēs ideju iemiesojam izradē. Šie līdzekļi ideju var padarīt nāgāgu, izkropot un var to jo pārliecinoši un dziļi atklāt.

Stanislavsku un Nemiroviča-Dančenko nopelni izpaužas tajā apstākļā, ka, atšķirībā no vecajiem teatralajiem uzdevumiem, kuros veidoja, rēķinoties tikai ar atsevišķiem izpildītājiem, nepieļiežot pietiekamu vērību daiļdarba vispārīgajam idejiskam skanīgam, viņi mums pirmoreiz parādīja vispilnīgāko metodi, kā izradē atklāt ideju. Šajā nolūkā tika radīta sarežģīta māksla veidot izradē kā vienotu, skanīgu daiļrades darbu, tika izkopta aktiera meistariība, radīta režisuras

māksla, kas sāka uzplaukt kopā Stanislavsku un Nemiroviča-Dančenko laikā.

Šie šķietami vienkāršās, pašas par sevi saprotamās patiesības es atgādinu tikai tādēļ, ka diskusijas gaitā iezīmējās nepareiza tendence mūsu daiļrades idejiskajam saturam nostātīt pretim tos līdzekļus un panēmienus, ar kuriem palīdzību mēs šo saturu iemiesojam mākslas darbā. Atrodas cilvēki, kuri, demagoģiski spekulējot ar idejiskumu, t. i. ar to, kas mums ir pats galvenais un dērgākais, mēģina visas pārrunas par aktiera meistariību, par režisora panēmieniem izrādēs radīšanā utt. pasludināt par Stanislavsku mācības idejiskās puses nesavaldzinātu cilvēku kaitīgu aizraušanos. Pamatojamies uz to, viņi cenšas visādi diskreditēt PSRS tautas mākslinieka V. Toporkova talantīgo grāmatu «Stanislavskis mēģinājumā», kas patiesīgi pastāsta par ģenālā meistara darba radošo metodi un ko augstu novērtējuši padomju teatralā sabiedrība.

Vai vēl jāpierāda, ka kaitīgi un nevēlami uzbrukumi tam, kas mūsu idejiskos ieročus padara vēl iedarbīgākus un pilnīgākus.

Tāda pozīcija ir pretrunā VK(b)P CK lēmumam par dramatiskā teātra repertuāru, kas mums uzdod «radikāli uzlabot mūsdienu padomju lugu uzvedumu kvalitāti un «radīt spilgtus, mākslinieciski pilnvērtīgus darbus par padomju sabiedrības dzīvi, par padomju cilvēku».

Tādēļ briesmas, kā man liekas, ir nevis tur, ka mēs, mākslas darbinieki, runājam par savu profesionālo meistariību (tas ir dabiski, dabiski un likumīgi), bet tur, ka mēs pārāk maz par to runājam, maz vēribas veltījām savai radošajai augšanai. Tādēļ izrāžu līmenis daudzos mūsu teātros vēl joprojām paliek ļoti zems.

Mūsu partija, biedrs Staļins vienmēr aicina mūs izkopt savu meistariību. Lai šo uzdevumu veiktu, mums noteikti jācinās pret daudzu aktieru un režisoru bezrūpīgām, amatieriskām attieksmēm pret savu profesiju, jāizrāvē kaitīgā teorija, ka aktierim uz skatuves vajadzīgs tikai talants un iedvesma, bet viss pārējais nāks pats par sevi. No padomju aktiera prasa arī izkoptu, pilnīgu scenisko tehniku mūsu ideju iemiesošanai mākslā.

Daži biedri, acīm redzams baidāmie, ka pārrunas par mūsu profesionālo meistariību var aktierus attālināt no daiļdarba idejiskās būtības, ierosina mūsu daiļrades pamatā likt režisora izdomāto izrādes ieceri.

Protams, režisora iecere ir tas, bez kā nevar iztikt neviena izrāde. Lai kaut ko iemiesotu, labi jāsaprot daiļdarba ideja, vajadzīga sava pieeja lūgā. Atzīstot visu režisora ieceres svarīgumu un nozīmi, tajā pašā laikā gribu sacīt, ka laba iecere pati par sevi vēl nenodrošina panākumus. Dzīla, interesanta režisora iecere ir tikai sākuma stadija darbā ar lugu. Ir zināms, ka mākslas darbs nav tikai tas vien ko esmu iedomājies, bet arī tas, ko es esmu spējis realizēt daiļrades rezultātā. Daudzi režisori ļoti skaisti un valdzinoši runā par savu ieceri, bet tas viņus neitruocē inscenēt vājas izrādes. Tas, ko viņi viegli iekļauj vārdos izteiktajos formulējumos, ne katru reizi padodas iemiesojamam daiļradē. Lai to panāktu, viņiem jo bieži nepietiek prasmes, tehnikas, meistariības un pedagogiskā talanta iemiesot šai iecerē aktieri, mākslinieku utt.

Tādēļ dzīlī pareizi spriež Stanislavskis, mācīdams mūs, ka jo dziļāka un bagātāka ir mākslinieka idejiskā iecere, jo smalkāka ir pilnīgāka jā-

būt mūsu daiļrades teknikai šīs ieceres iemiesošanai.

Mūsu darbā idejiskās ieceres iemiesošanas pamatā uz režisora un aktiera kopīgu daiļradi.

No režisora tas prasa spēju sarunāties ar aktieriem nevis zinātniskās formulās, bet viņu radošajā valodā. Par nožēlošanu, pie mums vēl ne mazuma režisoru, kuru radošais process neiet tālāk par smadzeņu centriem.

Stanislavskis, tiecoties pēc lielām laikmetīgām idejām, tajā pašā laikā visu mūsu meklēja arī vispilnīgāk izveidot līdzekļus to iemiesošanai teātra mākslā. Lai viņa radītais realistikais virziens nestāvētu uz vietas, viņš meklēja varenus līdzekļus, pie kuriem pieturoties mēs varētu turpināt viņa darbu izkopt tālāk un padziļināt savu mākslu.

Šī aktiera daiļrades stingrā pamata meklēšana kā sarkans pavediens vijas cauri visai viņa daiļradē.

Meklēdams šos atbalsta momentus, uz kuriem varētu veidot mākslas celtni, Stanislavskis nostaģēja garu ceļu. Viņu interesēja jautājums, no kuras puses vismērķtiecīgāk tuvoties lomai, lai atšķēlinātu cilvēka iekšējās dzīves sarežģīto kamolu, saprastu raksturu daudzveidību, kurā izpaužas gan domu kaisle, gan jūtu smalkums, gan dvēseles pārdzīvojumu visdažādāko nokrāsu gamma, t. i. visu to īpašību saskāna, kas cilvēku dara dzīvu.

Cilvēka psihē Stanislavskis mēģināja iekļūt, pievēršoties tam, kas cilvēku raksturo ārēji, pievēršoties viņa domām, jūtām, savas gribas organizēšanai («es gribu») utt. Tas kļuva laika posmu palīdzēja virzīt mūsu mākslu uz priekšu, bet tas nevarēja būt par tādū pamatu, uz kura varētu tikt izveidota zinātniska pieeja daiļradē.

Stanislavskis pārliecinājās, ka šie līdzekļi nav tik pilnīgi, lai tos varētu lietot aktieris. Tam pretēji, šeit ne aktieris valdīja pār līdzekļiem, bet drīzāk paši līdzekļi paņēma aktieri savā varā.

Sistēmas attīstībā bija periods, kad cilvēka iekšējās pasaulē centās iejusties, uztvert vismazākās noskaņas. Šis panēmēns sasmēdza lielus panākumus nirmāos Čehova lugu inscenējumos, bet ne tādēļ, ka tas būtu bijis līdz pilnībai izkopts, bet tādēļ, ka tā pasaule un tie ļaudis, kuras notēloja šādas lūgas, bija tuvi un saprotami katram izpildītājam. «Tādā diezgan viegli, — rakstīja Nemiroviča-Dančenko, — bija rast to īpašo atmosfēru, kura sastāda Čehoviskās izrādes galveno košumu».

Kā ģenāls mākslinieks Stanislavskis nevarēja nenoiaust, ka tā noskaņojumu, psiholoģisko paužu, pustonu utt. tehnika, kura tika radīta, vadoties no uzdevuma atklāt Čehovisko cilvēkus ar viņu pasīvo, apcerīgo attieksmi pret dzīvi, ar viņu sapņojanu par to, kas būs pēc divsimts, trīssimts gadiem, nav pielietojama to jauno cilvēku notēlošanai, kas izcīnījuši revolūciju un cel jaunu, socialistisko sabiedrību. Parādījušies jauni cilvēki, kuri mākslā jāatklāj pa jaunam.

Revolūcijas ietekmā Stanislavskis nonāca pie jaunas dzīves izpratnes, tādās dzīves, kuru rada visa tauta un kurā katrs cilvēka vērtību nosaka viņa līdzdalības pakāpe komunistiskās sabiedrības izveidošanā, kad katrs cilvēks pirmkārt kārta tiek vērtēts kā cilvēks, kas cīnās par savas Dzimtenes laimi un ar savu praktisko darbību cenšas panākt apzinīgi sprautu mērķu realizēšanu.

Varonis kļuva par varoni ne tikai pateicoties viņa sevīskām, spilgti izteiktām individuālām īpašībām, bet pirmkārt kārtā tādēļ, ka viņš idejiski pārdzīvo to pašu ko pārdzīvo visa mūsu tauta. Tādēļ tagad ir jau nepietiekami skatīties uz viņu tikai no tā viedokļa, cik viņš interesanti runā vai cik smalki jūt, kādas lolo cerības utt. Tas nozīmē atpakaļ no dzīves. Par cilvēku mums jāspriež ne pēc viņa skaistajiem vārdiem, bet pēc viņa darbiem.

No tā neizriet, ka izzudušas domas, temperaments, pārdzīvojumi. Katram cilvēkam ir savi prieki, savas bēdas. Bet ceļš, pa kuru tie padomju cilvēks, no viņa prasa, lai viņš vispirms ir cilvēks, kas darbojas, bet ne tāds, kas tikai jūt, vai aizņemts ar iekšēju pašapceri.

Padomju cilvēku nevar saprast, neņemot vērā, ko viņš dara, nedrīkst meklēt viņā tādas vai citādas īpašības, vērtīgumu vai nevērtīgumu, viņa domas, jūtas, pārdzīvojumus ārpus viņa konkrētās līdzdalības pašā dzīvē.

Būdamis jūtīgs mākslinieks, Stanislavskis nevarēja nepamanīt tās izmaiņas, kas bija notikušas mūsaiņu cilvēkā, nevarēja neredzēt to dzīvi, kas audzināja viņu kā mākslinieku, nevarēja bezkaļīgi novērot to, kas notika ar viņu. Jaunā dzīve, jaunās idejas valdonīgi pārņēma lielā meistara domas un dvēseli.

Republikas teātru darbinieki studē K. S. Stanislavsku mantojumu

Sakarā ar plašo diskusiju, kas izraisījies Padomju Savienības centrālajā mākslas presē par lielā krievu teātra darbinieka K. S. Stanislavsku mākslinieciskā mantojuma novērtēšanu, izdomāšanu un tālāku attīstīšanu, arī Padomju Latvijas teātru darbinieku priekšā jo asi izvirzījies nepieciešamība arvien pamatīgāk iedziļināties K. S. Stanislavsku mākslinieciskās daiļrades principu un aktieru audzināšanas metodes būtībā. Studēt, iztīrāt K. S. Stanislavsku mācību īpaši svarīgi tādēļ, ka šī mācība cieši saistīta ar visiem svarīgākajiem teoretiskajiem un praktiskajiem skatuves mākslas jautājumiem, kuru izpratne nepieciešama padomju skatuves mākslas tālākai pilnveidošanai.

K. S. Stanislavsku māksliniecisko mantojumu un jautājumus, kas izvirzījušies sakarā ar diskusiju, mūsu re-

publikā visplašāk iztīrījās Teātra institūts. Te notikusi speciāla institūta padomes sēde, kurā apspriestas dažādas ar Stanislavsku sistēmu saistītas teoretiskas un praktiskas problēmas. Institūta pedagogu un studentu saime noklausījies divas vērtīgas lekcijas šaj jautājumā, Maskavas Akadēmiskā Dailes teātra studijas direktors prof. Radomislenskis nolasīja referātu «Stanislavsku praktiskā darbība Maskavas Akadēmiskajā Dailes teātri un studijās» un prof. Gorčakovs — «Stanislavsku sistēma režijā».

Stanislavsku sistēmas iztīrīšanai Teātra institūta pašlīk gatavo īpašu sesiju, kas notiks jaunā mācību semestra sākumā. Seciā paredzēti četri referāti — A. Karpovs runās par temu «Stanislavsku sistēmas estētiskā nozi-

me padomju mākslā», B. Prudņins — «Fiziskās darbības metode jaunā aktiera audzināšanā», V. Bajuna — «Stanislavsku sistēma Padomju Latvijas teātros» un A. Leimanis — «Stanislavsku sistēma režijas jautājumos».

Diskusija par K. S. Stanislavsku māksliniecisko mantojumu atbalsosies arī tieši teātros. Latvijas PSR Valsts Dailes teātris jautājumus par Stanislavsku daiļrades principiem pārrunā semināros, kuros vada PSRS tautas mākslinieks Ed. Smilģis. Stanislavsku mākslinieciskā mantojuma iztīrīšanai, praktiskās pielietojamas analīzei gatavojas Akadēmiskais Dramas teātris. Arī šeit nodarbinās notiks semināri. Tās vadīs Maskavas Akadēmiskā Dailes teātra režisors prof. I. Rajevskis.

Līdzīgi pasākumi paredzēti arī citos Padomju Latvijas teātros.

Starptautiskās Miera premijas

Nesalaužamais cīnītājs

«Kaut kur Amerikā...» — tādiem vārdiem raksturota Pablo Neruda poēma «Mežcirtē, mosties!» sarakstīšana: vieta pirmajā, nelegālajā izdevumā. Tāds apzīmējums runā pats par sevi. Dzejnieks nedrīkst pateikt, kur viņš atrodas. Viņu vajā imperialistu asinsūni.

Šā laikā, it kā radioviņu nests, šis lieliskais dzeļas darbs pārskanēja visu pasauli, ieguva milioniem draugu Amerikā un Eiropā, Āzijā un Afrikā, jo pauda tās pašas jūtas un domas, ar kurām šodien dzīvo neskaitāmi godīgi, progresīvie cilvēki — visa miera un brīvības cīnītāju fronte.

«Mežcirtē, mosties!» ir poēma, kurā varēni dusmu un naida vārdi kā pērkonu dārdi grauj un gausa negausīgo, varmācīgo imperialismu. Spilgtās, asi izteiktās gleznās viņš parāda asinu, sviedru un asaru straumes, ko izdzer kapitalisms savas laundarības slēpdamas aiz «kristīgās kultūras aizardzības» lozunga. Dzejnieks bargi brīdina amerikāņu kareivji, ka, tiklīdz viņš, imperialistu uzskūdis, iedrošināsies doties karot uz svešām zemēm, pret viņu nostāsies visas pasaules tautas. Par indi pārvērties skaistās Francijas vīnogas, katrs akmens Spanijas gjerās klūs par liecību, no zemes pacelsies Grieķijas varonu izlētas asinis, iekarotāju satricēs leņķis Cīles araukāni.

Vēl spēcīgāk skan Pablo Neruda balss, kad viņš dzied par vienlīdzīgu cilvēku varenību spēku, kas kā tērauda sienā aizsprosto ceļu karam, kad viņš kā diēnās miera cīņas uzvaras simbolu savā poēmā pāceļ Padomju Savienības tēlu. Lepnams un dziļa mīlestība apgaro vārsmas, kurās dzejnieks tāsta par uzticamāko miera kareivju, par socialisma zemes radītāju, audzinātāju un sargu, par biedru Stalīnu. Visu godīgo cilvēku vārdā Pablo Neruda saka svinīgu, zvēresta vārdu, ka pasaules tautas nekad nekaros pret padomju zemi, pret valsti, kas cilvēci izglābusi no brūnā mēra sērgas.

Tie ir īsti, pārliecinoši miera un brīvības cīnītāja vārdi. Tādus vārdus pateikt spēj vienīgi godīgi un drosmīgi cilvēki, kas zina, ka tautu laimi nevar izlēbt, bet ka tā jālekar; cilvēki, kas ik dienas stāv kaujas līnijā cīņā par gaišu cilvēces rīdību, par cilvēka cieņu dzīvī visiem darba laudim.

Tādēļ visas pasaules malās ar sajūsmu un gandarījumu uzmēma zīnu, ka 30. tautu pārstāvju Miera piekritēju otrajā Vispasaules kongresā vienu no starptautiskajām Miera premijām piešķirušajam Cīles dzejniekam Pablo Nerudam. Tā izteikdami atzinību viņa lieliskajai poēmai «Mežcirtē, mosties!»

Pablo Neruda (istā vārdā — Neftelī Richardo Reiss) dzimis 1904. gadā Cīles pilsētā Peralē. Viņa tēvs bija dzelzceļnieks, māte — skolotāja. Jau agrā jaunībā viņu aizrauj dzeja. Īpaši dziļi viņu ietekmējuši modernās čehu dzejas pamatlicēja Jana Nerudas darbi, tādēļ par savu literāro pseidonimu jaunais cīliešu dzejnieks izrauga Nerudas vārdu.

Tai laikā Latīņamerikas tautu dzeja atvēlēja tālu no dzīves, neinteresējās par tautas masu ciešanām un līgām. Šai ziņā raksturīgs bija arī Pablo Nerudas pirmās dzeļu grāmatas nosaukums — «Divdesmit poēmu par mīlu un vienu dzeļu par izmisumu». Taču, būdams godīgs cilvēks, īsts savas zemes patriots, viņš nevarēja neredzēt, ka tautai šīs dzeļas nav vajadzīgas. Jo Sevelas šachtu strādniekiem un Patagonijas ganiem, kā dzejnieks pat saka, nebija laika pat paraudzīties uz sauli, kas apspīdēja viņu nožēlojamās būdas. Un dzejnieks pārtrauca rakstīt par mīlestību un cerībām. Viņa dārdārd arvien nozīmīgāku vietu ieņēma vienlīdzīgs, apspiestais cilvēks.

Neruda strādāja savas valsts diplomātiskajā dienestā. Būdams par diplomātisko pārstāvi Indijā, Kinā, Birmā, Japānā, Indonēzijā, viņš vaigu vaigā iepazīs ar koloniālo tautu postu, baidu, nedrošīgo ekspluatāciju. Te dzejnieks skaidri jo skaidri saskatīja imperialisma rīdību, asinskāri. Un tad viņš saprata, ka arī Cīles darba laudim jādzīvo nabadzībā un verdzībā tikai tādēļ, ka viņa dzimto zemi savas plēsonas nagos sagrābis amerikāņu imperialism.

Spanijas pilsoņu kara laikā Pablo Neruda bija Madridē. Viņš nevarēja palikt vienaldzīgs, kad visapkārt granda kauju troksnis, kad varonīgie republikāņi aizstāvēja savu zemi pret apvienotajiem fašisma spēkiem. Dzejnieks devās cīņā ar savām liesmainajām vārsimām, ar savu grāmatu «Sirdi Spanijā». Madridē tai laikā nebija papīra, visas tipogrāfijas bija sagrautas. Republikāņu cīnītāji ar kauju atņēma papīru alžīriešu strēlniekiem. Internacionālās brigādes kareivji atkaroja no itāļu fašistiem pārvietojamo tipogrāfiju. Grāmata iznāca ierakumos, ložmetēju un artilērijas ugunīs. Cīņā dzimst cīnītāja grāmata! «Mūsu draugs» — tā Pablo Neruda sauca republikāniskās Spanijas cīnītāji.

Bija sācies otrais pasaules karš. Pablo Neruda strādāja par konsulu Meksikā. Atkal viņa dzeļas, runas, raksti

sauca cīņā pret fašismu. 1942. gadā slavenajās Stalīngradas aizstāvēšanas dienās, viņš varonpilsētā un visai padomju tautai vēltīja lielisku poēmu «Mīlās dziesma Stalīngradai». Pirmoreiz Neruda poēmu nolasijs meksikāņu strādnieku mitinā. Tai pašā naktī strādnieki šo «Mīlās dziesmu Stalīngradai» iespīdēja uz milzīgiem plakatiem, un 20 tūkstoš tādū plakatu izlīmēja pilsētas ielās.

1943. gadā Pablo Neruda atgriezās Čīlē. Tauta bija dziļi iemīlējusī dedzīgo dzejnieku un cīnītāju. Kā Čīles komunistiskās partijas pārstāvi viņu ievēlēja senātā. Tas bija īss demokrātijas uzplūdu laiks šai tālajā Dienvidamerikā, republikā Padomju Armijas uzvaras, fašisma nometnes sakāve atbalojās visā pasaulē. Arī mazo zemīti Klusā okeāna piekrastē aizsniedza demokrātisko spēku triumfa dzīvošā ietekme. Par Čīles prezidentu ievēlēja Gabrielu Gonsalesu Videlu, politiķi, kurš uzdevās par komunistu programmas piekritēju, par Pablo Nerudas personīgo draugu.

Tad pienāca 1947. gads — viens no tumšākajiem posmiem Čīles vēsturē. Prezidents izrādījās nodevējs, kas savas zemes beidzamās neatkarības pakas bija iztīrījis dolāra kareiviem. Slēdza strādnieku organizācijas, asinis nosliecināja jebkuru pretestību, republiku pārkārta koncentrācijā, nometņu tīkls. Kopš tā laika nodevīgo prezidentu Čīles tauta sauca — sijora Gabriela de Trumen.

Pablo Neruda nepalika nomalū ar šai cīņā. Viņš uzrakstīja savu slaveno «Draudzīgo vēstuli milioniem cilvēkiem», kurā atmaskoja Čīles tautas nodevējus, visā zvērīskumā parādīja amerikāņu imperialismu. Senātā viņš uzstājās ar drosmīgu runu. «Es apsūdzu prezidentu valsts nodevībā!» — teica neiebiedējams dzejnieks. Vinam atņēma tautas doto senatora mandātu, izsludināja par valsts noziedznieku. Neruda pārgāja pagrīdē. Viņu meklēja visi Čīles slepenpolicijas okšeri, uzglūnēja uzpirkti slenkavas. Tādēļ arī Pablo Nerudam nācās zem savas jaunās poēmas rakstīt: «Kaut kur Amerikā...»

Par šo laiku Pablo Neruda tāsta: «Biju spiests, slēpties, kļūdu pa daudzām sādžām, daudzām pilsētām un valstīm. Un tikai šajos kļejumos sapratu, cik daudz man draugu. Es dzīvoju nepieciešamos kalnos, pie San Fernando ganiem, es dzīvoju pie Lotas šachtu strādniekiem un Tarapakas zemniekiem. Es dzīvoju nabadzīgu cilvēku būdīnās kur no katras plašās spraučās trūkums. Manus saimniekus, kas man deva patvērumu, cilvēkus, kuri riskēja ar savu galvu, nekāds vienu ar otru nesastīja. Bet katrā būdā, katrā namiņā es allaž sastapu to, kas viņus visus apvienoja. Tas bija Stalīna portrets. Es redzēju to, šo portretu un tad es zināju, ka te dzīvo mani brāļi.»

Neatlaidīgajam cīnītājam izdevās izvairīties no visiem slazdiem, kas viņam bija izlikti Čīlē un citās Latīņamerikas valstīs, un kā savas tautas proletariāta un progresīvās inteliģences pārstāvi aizbraukt uz miera piekritēju pirmo Vispasaules kongresu Parīzē.

Pēc kongresa viņš viesojās Padomju Savienībā, piedalījās Aleksandra Puškina 150. dzimšanas dienas svinībās. Kā viņš patg vairākkārt izteicies, tās bija laimīgākās dienas viņa mūžā. Savā dzimtenē nikni vajātais dzejnieks elpoja brīvības gaisu, to gaisu ko ēpo padomju laudis, to gaisu, ko ēpo lielā Stalīns Sarunā ar Lenīngradas rakstniekiem čīliešu dzejnieks teica:

«Pēc dažām dienām es atgriešies dzimtenē. Es atkal piedalīšos savas tautas nemītīgajā cīņā. Šeit jūsu priekšā, Lenīngradas rakstnieku priekšā, es svinīgi zvēru: mēs nomazgāsim Videlas nodevības kauna traipu! Es zvēru, ka mēs mūsu mazo tautu būs uzticams un konsekvents jūsu lielās zemes draugs!»

Pablo Neruda prot turēt doto vārdu. Viņa cīņa pret tautu socialajiem un nacionālajiem apspiedējiem izvērsās arvien plašāka, sakļaujās ar visas pasaules labāko cilvēku cīņu pret kara kurinātājiem, pret atomu šantāžu, pret amerikāņu intervenciju Kinā un Korejā. Kvēlais Čīles dzejnieks patiešām ir uzticams padomju zemes draugs, konsekvēti let aiz visas progresīvās cilvēces vadona biedra Stalīna paceltā miera un brīvības, demokrātijas un komunisma karoga.

Poēmā «Amerikā» Pablo Neruda saka:

Bet kas nu tagad, šajā gadā būs? —
Tā mana dzimtene man bieži jautā.
Es atbildu:
man sirds ir cīņā vien,
Es zinu to, ka tauta uzvarēs,
Ka visas brīvās tautas uzvarēs.
Tad nožūs visas asaras, kas list...

Jā, visas brīvās tautas uzvarēs un nožūs visas asaras, kas list. Un šai uzvarā liels nopelns būs virišķīgajam miera frontes kareivim, liesmainajam brīvības un socialās taisnības dziesminiekam, padomju zemes krietnajam draugam Pablo Nerudam.

Nākamajā nedēļā

Sodien Filharmonijas zālē simfoniskais koncerts no cikla «Autors koncerti», vēltis Stalīna premijas laureata L. Knipera darbiem. Piedalās Radiokomitejas simfoniskais orķestris. Diriģents autors, soliste E. Volšteine. Sākums plkst. 20.

Sabīlē Latviešu tautas muzikas un deju ansambļa koncerts. 15. janvārī koncerta atkārtojums Kandavā, 16. janvārī — Laucienā, 17. janvārī — Stendē, 18. janvārī — Spārē un Ugālē, 19. un 20. janvārī — Ventspilī.

15. janvārī Rīgas kinoteatros sāk demonstrēt jaunu mākslas filmu «Tālu no Maskavas»

Latvijas Padomju mākslinieku savienībā tēlnieku sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 16.

Latvijas Padomju rakstnieku savienībā dramaturģijas sekcijas sanāksme par tēmu «Teātris un dramaturģis». J. Vanaga ievadvārds. Ar ziņojumiem piedalās Akademiskā Dramas teātra direktors Stalīna premijas laureāts R. Zandersons, Dailes teātra direktors J. Palkavnieks, Jēlgavas teātra direktors P. Rolavs. Sākums plkst. 17.

Latvijas Padomju mākslinieku savienībā gleznotāju sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 18.

16. janvārī Mākslas darbinieku namā koncerts no cikla «Stalīna premijas laureāti Mākslas darbinieku namā», vēltis Jāņa Ivanova dārdārd. A. Darkevica ievadvārds. Piedalās E. Bertovskis, A. Vanags, N. Fedorovskis, V. Cīrle. Sākums plkst. 20.

Boļderējā KPFSR nopelniem bagātā māksliniece, Stalīna premijas laureata daļlasiņāja Vs. Aksenova koncerts. Sākums plkst. 20.

17. janvārī Pionieru pili Vs. Aksenova koncerts. Sākums plkst. 16.

18. janvārī Mākslas darbinieku namā pārrunas par «Mērnīku laiku» inscenējumu Akademiskajā Dramas teātrī. K. Kundziņa ievadreferāts. Sākums plkst. 16.

Latvijas Padomju rakstnieku savienībā marksisma-lenīnisma seminārs. Sākums plkst. 18.

Latvijas Padomju rakstnieku savienībā prozas sekcijas sanāksme. Izteiks I. Muļnieka stāstu grāmatu «Dzīvāis tils». Referenti V. Kalpiņš un A. Talcis. Sākums plkst. 18.

19. janvārī Latvijas Padomju mākslinieku savienībā grafiku sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 17.

Konservatorijas zālē Artas Piles dziesmu vakars. Piedalās LPFSR nopelniem bagātais mākslinieks H. Brauns. Sākums plkst. 20.30.

20. janvārī Mākslas darbinieku namā V. I. Lepina piemīnā vēltis koncerts, Doc. K. Krauliņa referāts. Koncertā piedalās Stalīna premijas laureats V. Line, B. Dzeruks, S. Jurjeva, O. Griščenko, P. Pečerskis, V. Širokovs. Sākums plkst. 20.

Atjauno panoramu „Borodinas kauja”

Valsts centralajā glezniecības restaurācijas darbnīcā ievērojamāko mākslinieku brigade KPFSR nopelniem bagātā mākslas darbinieka P. Korina vadībā vairākus gadus strādājusī pie F. Rubo vēsturiskās panoramas «Borodinas kauja» atjaunošanas. Pabeigta autora audekla tehniskā un gleznieciskā restaurācija. So krievu bataliju glezniecības izcilo pieminēkli izstādis speciāli izbūvētā ēkā. Te būs jāizveido gleznas dabiskais plāns un no jauna jāuzglezno audekla bojā gājušā daļa. Jau pagatavots plāna maketa mērogs 1:40.

GRŪTS BRAUCIENS

Amerikāņu imperialisti sapņo par bēdīgi slavenās Romas—Berlīnes ass atjaunošanu. Ar tās palīdzību viņi cer salāpīt savu irstošo imperialismu kariatē.

Ačsons (Makarturam un Eizenhaueram): «Nesiet šurp ātrāk šo pārbaudīto asi, uz tās balstīs visas manas cerības!»

S. Gūtmanis zīm.

Skats no 17. arodskolas audzēkņu iestudētā satīriskā skeča. Attēlā: V. Streļcovs (ģenerālis Montgomerijs), D. Šeukins (ģenerālis de Tasiņi) un I. Miromazovs (ģenerālis Bredlijs) K. Rakes uzp.

DARBAM UN MIERAM

Darba rezervju skolu audzēkņu koncertā

Mēs ne reizi vien esam atvēruši logus, lai ar patiku noraudzītos melnos formas tērpos gērbto pusaudžu dziesmotājos gājienos pa Rīgas ielām. «Lūk, — mēs domājam, — iet mūsu nākotnes saimnieki!»

Viņu dzīve no agras jaunības vēltā darbam: pieredzējušu meistaru vadībā viņi jau šodien apgūst tās specialitātes, kas būs vajadzīgas rīdīdīn, lai, izauguši lieli, varētu kļūt par izglītotiem un gudriem vēl nebijušo celtniecības pasākumu vadītājiem un veicējiem.

Augdami radosam darbam un dzimtenes labklājībai, viņi ar sašutumu atvairā imperialistisko kara kurinātāju draudus un, pievienodami savas jaunās balss visas padomju tautas solījumam nosargāt mieru, stingri saka apņēmīgu: nē!

Darba un miera temai vēltā arī viņu dārdārd — Mēs nevaram būt vienaldzīgi lielajā cīņā par mieru, — ievadot pagājušo ceturtdien Darba rezervju skolu audzēkņu pašdarbības koncertu, teica 4. speciālās arodskolas skolniece Marija Korontejeva. — Mēs gribam strādāt, bet karš draud izpostīt ne tikai mūsu darba augļus, bet arī mūs pašus.

Mēs mēcāmies celt, — sacīja 1. FRA skolas audzēkne Bāris, — tāpēc esam par mieru. Nevienu neļausim sagraut mūsu pilsētas, mūsu laimīgo dzīvi.

Dziesmās un dejās, kas sekoja pēc tam, mazie nākotnes saimnieki izpaua savu prieku par gaišajām dzīves perspektīvām padomju zemē un izteica pateicību partijai un Stalīnam par lielo gādību, kas jūtama uz katra soļa.

Viņi apdziedāja darbu un cildināja miera cīnītājus visā pasaulē, kas drošīdīgi stājas pretī slepkavu negēlīgajiem nodomiem. Talantīgi izveidotajās montāžās spanietim blakus stājs francūzis, amerikānis — angļis, korejiešiem — kinietis un noteikti deklarēja visu zemju vienlīdzīgu lauzu vienlīdzīgu cīņu par mieru. «Miers pasaulē, karš karam! Nost savas netīrās rokas no tautu brīvības un laimes!»

Pēc tam uz skatuves parādījās galveno kara kurinātāju: Trumena, Čerčila, Makartura, Dallesa, nodevēja un bendes Tito, Volstrita padevīgā sulaina leiborista Etilija un citu karikatūras. Maza zēna asprātīgie paskaidojumi par tām skanēja kā nāvējoši cirtāni viņu riebiņajās seļās. Izsmiekla un nīcināšanas pilnas bija meiteņu nodziedātās satīriskās čaustukas par kara bungu rībinātājiem. Nelielā skečā bija parādīta angļu-amerikāņu-franču bruņoto spēku pārstāvju apspriede jautājumā par uzbrukumu Padomju Savienībai. Viss būtu bijis labi, tikai viens šķērslis: izrādās, ka, lai realizētu šo uzbrukumu, vajadzīgi kareivji, bet tieši uzticamu kareivju trūkst agresoru armijās...

Un atkal skanēja dziesmas un dejas, uz skatuves savos nacionālajos tērpos nāca latvieši, krievi, ukraiņi, bulgāri, ķīnieši, it kā apliecinot dzīvības neuzvaramo spēku. Tautu vienotība — lūk, spēks, kas uzvarēs karu, nosargās mieru.

Koncerts beidzās ar slavinājuma dziesmu lielajam miera cīņas karognesim biedram Stalīnam. Dzeļmai pievienojās arvien jaunais balss un, kad tā beidzās, skatuve bija pilna karogiem, uz kuriem dažādās valodās lasījām divus vārdus:

— Par mieru!

KĻŪDAS IZLABOJUMS

Mūsu laikraksta iepriekšējā numurā lieviesusies kļūda: Dz. Dimpenas rakstā «Jaunā lezīmes mūsu dzīvē» redakcijas vainas dēļ nav iespēsta priekš-

pēdējā rindkopa, kurā teikts: «Izrādes labo izdošanos lielā mērā sekmēja režisora republikas tautas mākslinieka J. Jurovskā talantīgais darbs.»